

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY BRUDZEW 2023+

DIAGNOZA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI GMINY BRUDZEW

Data opracowania: czerwiec 2023

Zamawiający:

**Gmina Brudzew
ul. Turkowska 29
62-720 Brudzew**

Wykonawca:

**Kreatus sp. z o.o.
43-300 Bielsko-Biała, 11 Listopada 60-62
nr KRS: 0000482632, NIP: 9372667946, REGON: 243401618
tel.: + 48 33 300 34 80, fax.: +48 33 300 30 87
e-mail: biuro@kreatus.eu**

SPIS TREŚCI

1	WPROWADZENIE	4
2	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY BRUDZEW	6
2.1	DEMOGRAFIA	6
2.2	GOSPODARKA I RYNEK PRACY	10
2.3	POMOC SPOŁECZNA I OCHRONA ZDROWOTNA.....	15
2.4	PRZESTĘPCZOŚĆ.....	17
2.5	AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	18
2.6	FINANSE PUBLICZNE.....	19
2.7	KULTURA I SPORT	19
2.8	TURYSTYKA.....	21
2.9	EDUKACJA	22
2.10	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	24
2.11	INFRASTRUKTURA MIESZKANIOWA.....	26
3	METODYKA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI ORAZ OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI	29
4	WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO NA TERENIE GMINY BRUDZEW	34
4.1	SFERA SPOŁECZNA	35
4.1.1	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	35
4.1.2	RYNEK PRACY	36
4.1.3	POMOC SPOŁECZNA.....	38
4.1.4	KULTURA	41
4.1.5	PRZESTĘPCZOŚĆ.....	42
4.2	SFERA GOSPODARCZA.....	43
4.3	SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	45
4.4	SFERA TECHNICZNA.....	46
4.5	SFERA ŚRODOWISKOWA	47
5	WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO	51

6 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZOWANEGO NA TERENIE GMINY BRUDZEW	53
6.1 ANALIZA DANYCH NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU REWITALIZOWANEGO.....	53
6.2 SFERA SPOŁECZNA	53
6.2.1 SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	53
6.2.2 RYNEK PRACY	54
6.2.3 POMOC SPOŁECZNA.....	55
6.2.4 KULTURA	55
6.2.5 PRZESTĘPCZOŚĆ	56
6.3 SFERA GOSPODARCZA.....	57
6.4 SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA	57
6.5 SFERA TECHNICZNA.....	58
6.6 SFERA ŚRODOWISKOWA	59
6.7 PODSUMOWANIE ANALIZY DANYCH NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU REWITALIZOWANEGO	60
6.8 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZOWANEGO	61
SPIS WYKRESÓW	63
SPIS TABEL	64
ZAŁĄCZNIKI	66

1 WPROWADZENIE

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji (Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. z 2015 r. poz. 1777).

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) wszyscy mieszkańcy gminy, w tym obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze rewitalizacji, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 4) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 5) organy władzy publicznej;
- 6) inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Zgodnie z przepisami prawa, rewitalizacją można objąć obszar do 20% powierzchni gminy, zamieszkiwany przez co najwyżej 30% ludności gminy.

Dobrze prowadzona rewitalizacja powinna kłaść nacisk na kompleksowe, zintegrowane podejście do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów lokalnych. Podejmowana interwencja musi być wieloaspektową odpowiedzią na lokalnie występujący kryzys. Ma stanowić zespół działań stawiających sobie za cel pełne przywrócenie do życia konkretnego obszaru tak, aby poprawiła się przede wszystkim jakość życia jego mieszkańców. Jednym z celów interwencji jest pomoc w zakresie odzyskania przez słabsze grupy społeczne zdolności do ich reintegracji na rynku pracy i uczestnictwa w sferze konsumpcji, kultury i rekreacji.

Aktualne podejście do rewitalizacji wyraźnie akcentuje potrzebę uwzględnienia w tym działaniu skoordynowanych, zintegrowanych przedsięwzięć w różnej skali i o różnym zakresie, realizujących szerszą wizję odnowy gminy oraz wspierających powiązania przestrzenne skorelowane z szerszym

otoczeniem. Oznacza to, że rewitalizacja staje się kluczowym elementem rozwoju miast i gmin, przeciwdziałając negatywnym zjawiskom oraz stymulując rozwój społeczny i gospodarczy. Rewitalizacja służy m.in. zwalczaniu ubóstwa, bezrobocia i innych problemów społecznych, dotyczących wytypowanych części gminy, w powiązaniu z poprawą warunków do rozwoju gospodarczego (np. nowe miejsca pracy), rozwoju infrastruktury publicznej (np. sieci komunikacji publicznej, dróg i parkingów itp.) oraz poprawy stanu środowiska (np. zwalczanie tzw. niskiej emisji, likwidacja nielegalnych wysypisk śmieci itp.). Zdecydowanie odchodzi się zatem w rewitalizacji od realizacji różnorodnych, punktowych, oderwanych od siebie działań, skupionych głównie na zmianach w obszarze infrastruktury, traktując rewitalizację nie jako przebudowę lub adaptację budynków, ale przede wszystkim rozwiązywanie problemów społecznych, poprawę warunków mieszkaniowych, poprawę przestrzeni publicznych oraz zwiększanie atrakcyjności gospodarczej.

Skuteczna rewitalizacja terenów zdegradowanych w znacznym stopniu zależy jednak od dobrej współpracy władz samorządowych, mieszkańców a także przedsiębiorców, organizacji społecznych i innych podmiotów działających na terenie gminy. Szczególnie ważne jest określenie potrzeb i oczekiwań wobec zmian rewitalizacyjnych, a także problemów i sposobów ich rozwiązania, w które cała społeczność lokalna powinna się zaangażować.

2 OGÓLNA BRUDZEW

CHARAKTERYSTYKA

GMINY

Gmina Brudzew jest gminą wiejską położoną w powiecie tureckim we wschodniej części województwa wielkopolskiego. Geograficznie gmina należy do Kotliny Kolskiej – północno-wschodnia część Niziny Południowowielkopolskiej. Przez teren gminy przepływa rzeka Warta, która stanowi również wschodnią granicę gminy, a jej lewym dopływem przepływającym przez Brudzew jest rzeka Kiełbaska. Gmina zajmuje powierzchnię 112,7 km² i stanowi 12,13% powierzchni powiatu. Prawie 70% powierzchni gminy stanowią użytki rolne. Kompleksy leśne nie są zbyt duże, które jednak – głównie z powodu spadku opłacalności rolnictwa – coraz częściej zarastają lasem lub są sztucznie zalesiane. W skład gminy wchodzi 23 sołectwa: Bogdałów, Bratuszyn, Brudzew, Brudzyń, Chrząblice, Cichów, Dąbrowa, Galew, Głowy, Izabelin, Janiszew, Janów, Kolnica, Koźmin, Kozubów, Krwony, Kuźnica Janiszewska, Kwiatków, Marulew, Olimpia, Podłużycze, Tarnowa oraz Wincentów. Największą miejscowością leżącą w centrum gminy jest Brudzew i jest on siedzibą gminy. Gmina położona jest między dwoma większymi ośrodkami miejskimi: Kołem i Turkiem (droga wojewódzka nr 470 Kalisz – Turek – Koło) i sąsiaduje z następującymi gminami: od południa Przykona i Turek, od zachodu Władysławów, od północy Kościelec, od wschodu Dąbie i Uniejów.

2.1 Demografia

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) gmina Brudzew w 2021 roku liczyła 5 928 mieszkańców, w tym 3 044 kobiet (51,35%). W analizowanym okresie tj. w latach 2012-2021 kobiety stanowiły większość ludności gminy. Od roku 2012 liczba mieszkańców zmalała o 1,17% - wśród kobiet o 0,85%, a wśród mężczyzn o 1,5%.

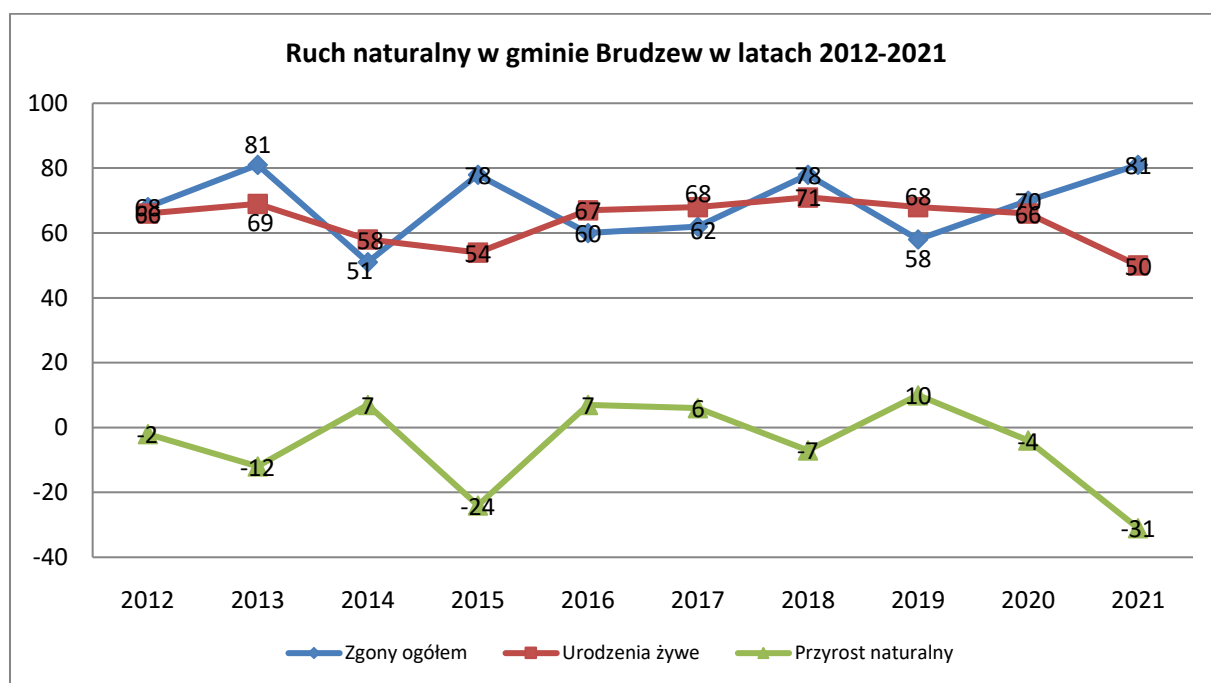
Tabela 1. Ludność gminy Brudzew w latach 2012-2021

Rok	Liczba mieszkańców	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	% kobiet w populacji gminy
2012	5 998	2 928	3 070	51,18
2013	5 958	2 907	3 051	51,21
2014	5 977	2 929	3 048	51,00
2015	5 956	2 922	3 034	50,94
2016	5 950	2 922	3 028	50,89
2017	5 959	2 925	3 034	50,91
2018	5 950	2 928	3 022	50,79
2019	5 966	2 931	3 035	50,87
2020	5 979	2 918	3 061	51,20
2021	5 928	2 884	3 044	51,35

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Według danych statystycznych w 2021 roku przyrost naturalny w gminie Brudzew był ujemny i wynosił -31, co odpowiada przyrostowi naturalnemu -5,20 na 1000 mieszkańców gminy. W 2021 roku urodziło się 50 dzieci, w tym 54% dziewczynek i 46% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,74 i jest mniejszy od średniej dla województwa wielkopolskiego (0,80) oraz większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju (0,68). Najmniej zgonów(51) odnotowano w roku 2014, a najwięcej (81) w 2013 i 2021. W 2021 roku na 1000 ludności gminy przypadło 13,6 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa wielkopolskiego (12,3) oraz wartość porównywalna do wartości średniej dla kraju (13,7).

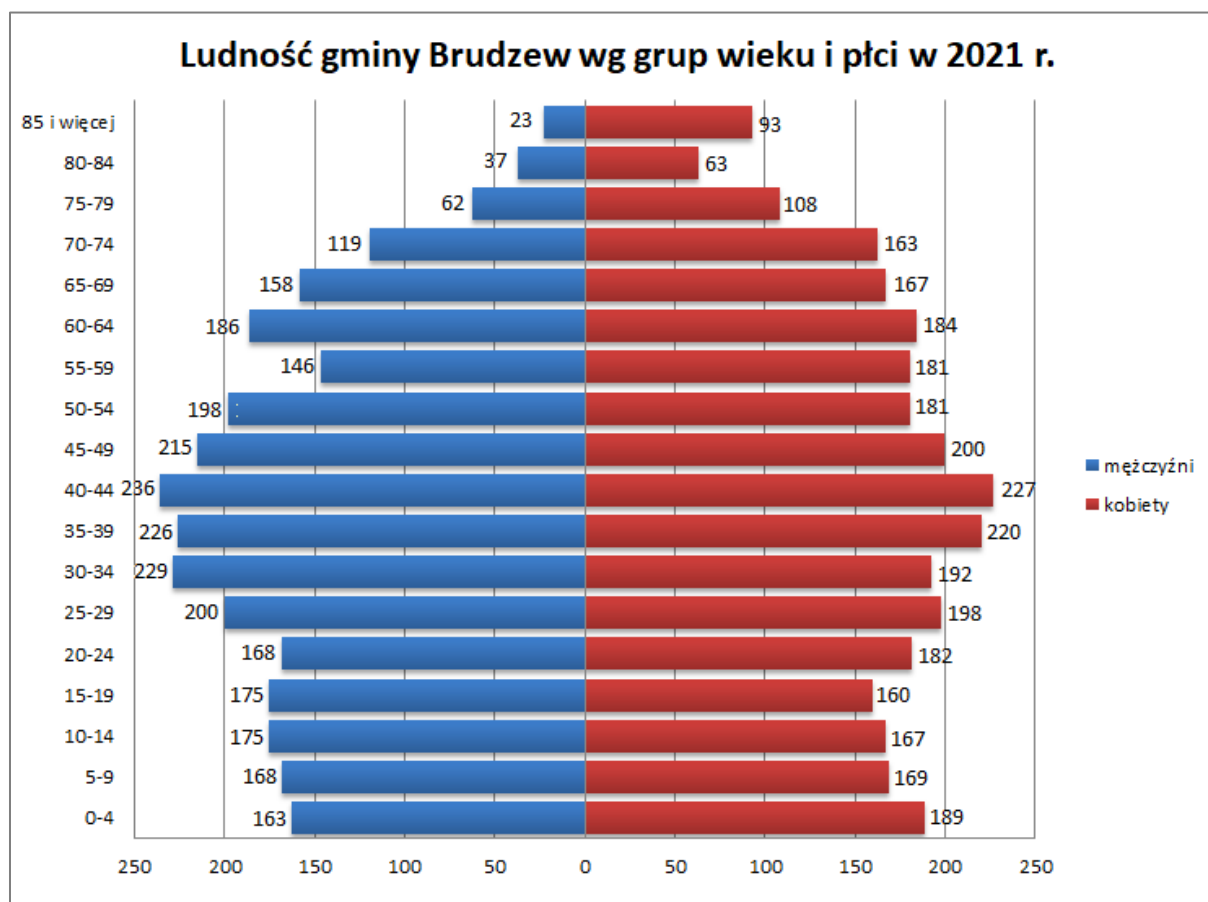
Wykres 1. Ruch naturalny w gminie Brudzew w latach 2012-2021



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Piramida wieku, która została zaprezentowana poniżej charakteryzuje zastojową strukturę wieku populacji gminy Brudzew. Malejąca liczba urodzeń i rosnąca liczba zgonów w ostatnich latach doprowadzają do postępującego i pogłębiającego się starzenia społeczeństwa. Średni wiek mieszkańców wynosi 39,7 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego (41,1 lat) oraz od średniego wieku mieszkańców całej Polski (42,1 lat). Wśród kobiet średni wiek to 41 lat, a wśród mężczyzn o ponad dwa lata mniej – 38,3 lat.

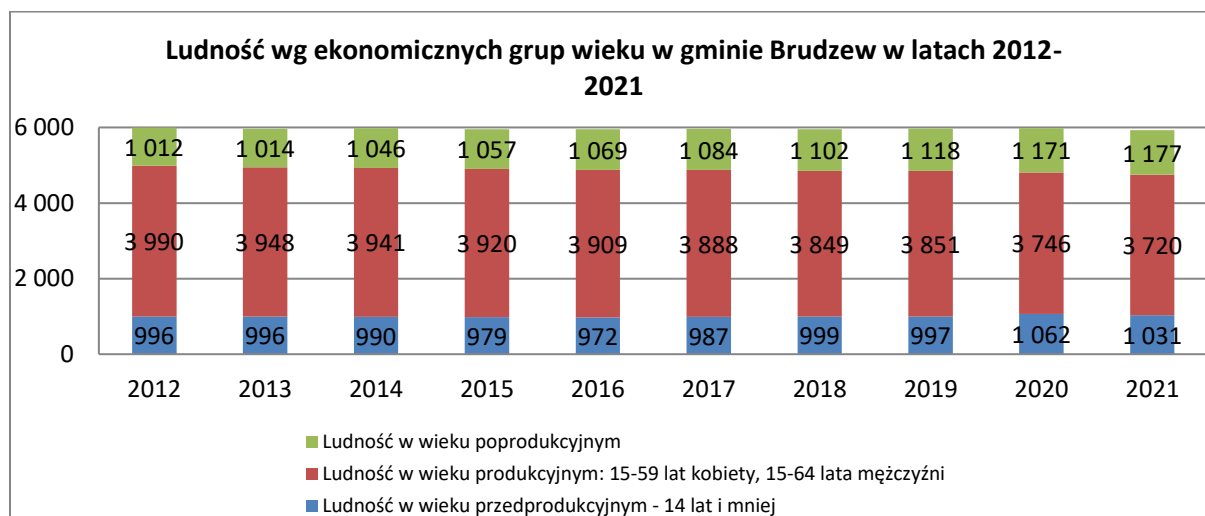
Wykres 2. Ludność gminy Brudzew wg grup wiekowych oraz płci w 2021 roku



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wiekowych koresponduje ze zmieniającą się strukturą wieku. Relatywnie wysoki odsetek osób w wieku produkcyjnym świadczy o zaistnieniu zjawiska renty demograficznej – korzystnie wpływającej na dynamikę rozwoju gospodarczego. Według GUS od 2012 roku systematycznie wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności. W analizowanym okresie wzrósł on o 3,1 punkty procentowe. W 2021 roku 62,75% mieszkańców gminy Brudzew było w wieku produkcyjnym, 17,39% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,86% w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadło 33,5 osoby w wieku poprodukcyjnym. 46,8% osób w wieku produkcyjnym stanowiły kobiety. Osób w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata) w 2021 roku było 54,41%. Kobiety w wieku produkcyjnym mobilnym stanowiły 61,63% wszystkich kobiet w wieku produkcyjnym, a mężczyźni w wieku produkcyjnym mobilnym 57,15% wszystkich mężczyzn w wieku produkcyjnym.

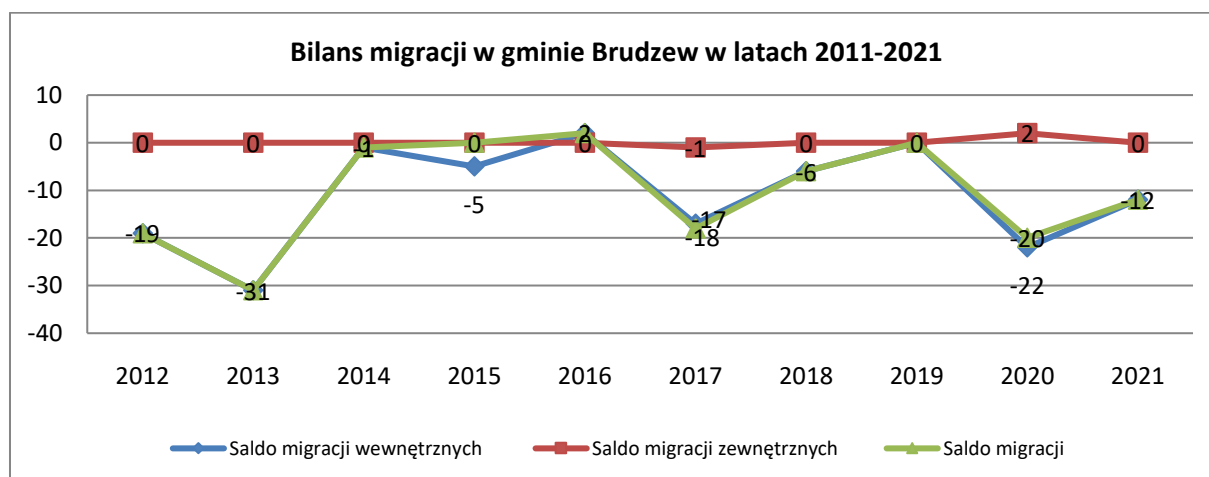
Wykres 3. Ludność w gminie Brudzew według ekonomicznych grup wieku w latach 2012-2021



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Przedstawiony poniżej bilans migracji na przestrzeni ostatniej dekady ma charakter ujemny i tym samym pogłębia negatywne skutki ujemnego przyrostu naturalnego. Jedynie w roku 2016 saldo migracji było dodatnie (2), a w latach 2015 i 2019 wynosiło 0. W analizowanej dekadzie migracje odbywały się zdecydowanie wewnątrz gminy. Analiza zameldowań i wymeldowań w gminie Brudzew w latach 2012-2021 dowodzi niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru – w całym okresie liczba wymeldowanych była wyższa niż liczba zameldowanych. Najwięcej wymeldowanych (75) odnotowano w roku 2017, a najwyższa liczba zameldowań (62) miała miejsce w 2019 roku.

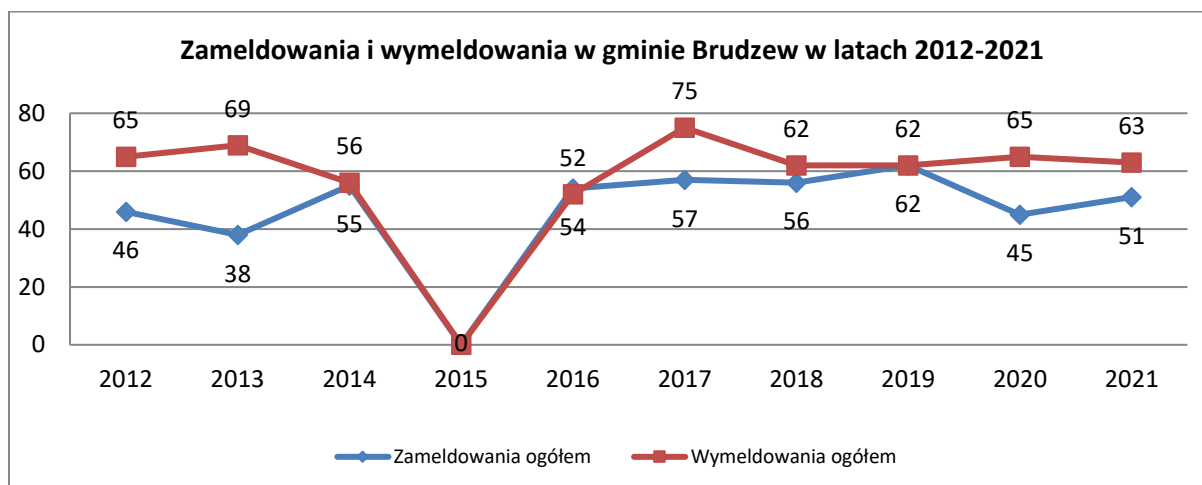
Wykres 4. Bilans migracji w gminie Brudzew w latach 2012-2021



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.¹

¹ Dane za rok 2015 – wartość zerowa wynika z bilansu niezerowych danych wejściowych algorytmu, np. przyrost naturalny, jeśli liczba zgonów jest równa liczbie urodzeń.

Wykres 5. Zameldowania i wymeldowania w gminie Brudzew w latach 2012-2021

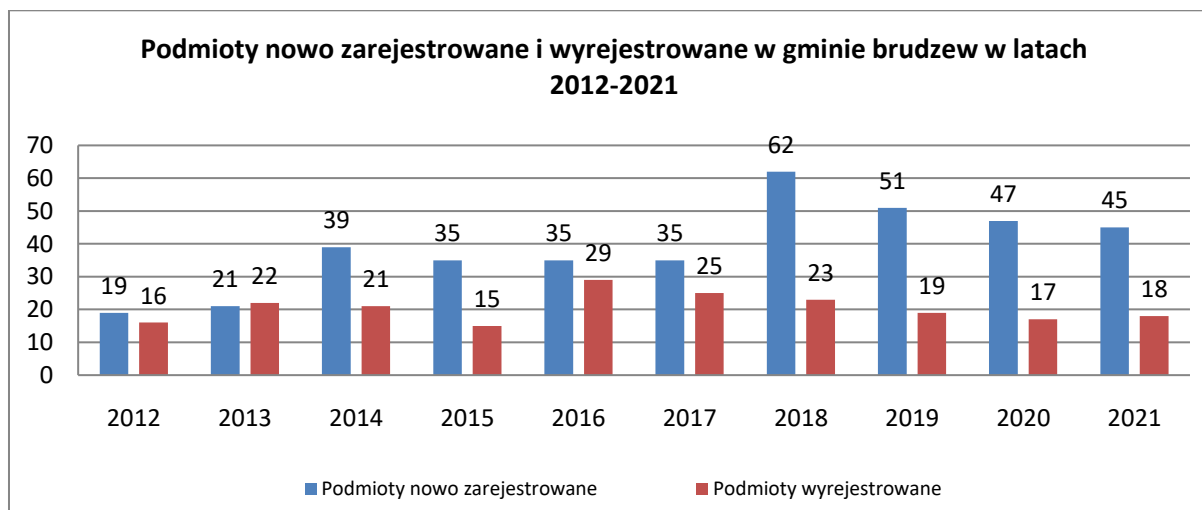


Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.²

2.2 Gospodarka i rynek pracy

Według danych GUS w 2021 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 441 podmiotów, z czego 358 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tym samym roku zarejestrowano 45 nowych podmiotów, a 18 zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2012-2021 najczęściej (62) podmiotów zarejestrowano w 2018 roku, a najmniej (18) w 2012. W tym samym okresie najczęściej (29) podmiotów wyrejestrowano w 2016 roku, a najmniej (15) w 2015.

Wykres 6. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w gminie Brudzew w latach 2012-2021

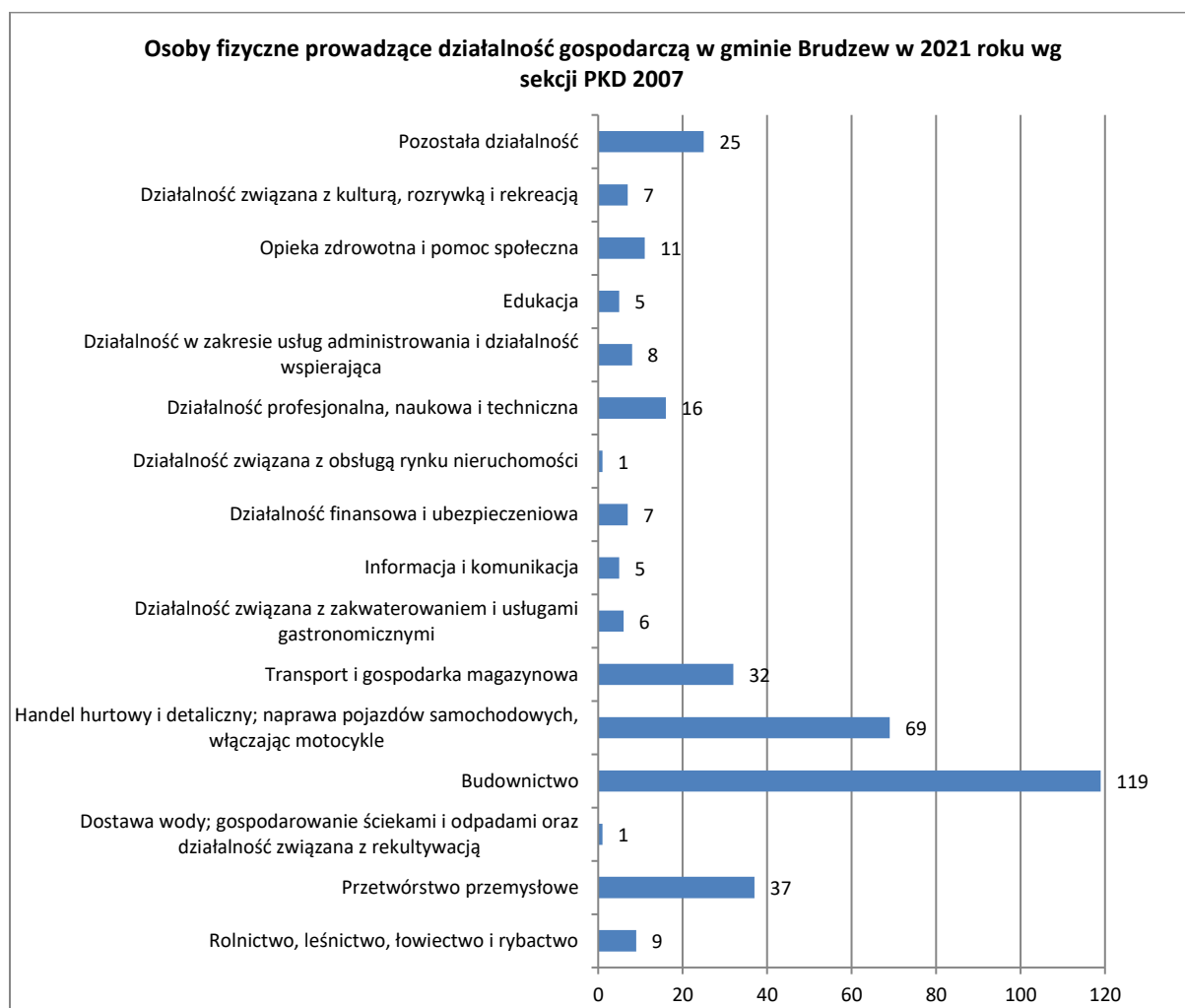


Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

² „0” oznacza brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji było niemożliwe albo niecelowe.

Zestawienie liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Brudzew umożliwia zdefiniowanie profilu gospodarczego gminy. Wiodącą rolę posiada działalność bezpośrednio związana z budownictwem (33,24%), co ma charakter standardowy. Drugą najliczniejszą działalnością jest handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (19,27%). Kolejnymi licznymi branżami są przetwórstwo przemysłowe (10,33%) oraz transport i gospodarka magazynowa (8,94%).

Wykres 7. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Brudzew w 2021 roku wg sekcji PKD 2007



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Analizując rejestr REGON pod względem zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej jest mikro-przedsiębiorstw zatrudniających 0-9 pracowników. W latach 2012-2021 sytuacja gospodarcza w gminie poprawiła się – liczba podmiotów wzrosła o 38,55%, w tym liczba podmiotów zatrudniających poniżej 9 osób o 45,65%. Liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób zmalała o 33,33%.

Tabela 2. Podmioty wg klas wielkości w gminie Brudzew w latach 2012-2021

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0 - 9	254	254	274	296	298	311	348	378	407	428
10 - 49	15	14	12	11	13	13	12	10	10	10
50 - 249	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
Razem	271	270	288	309	314	327	363	391	420	441

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Tabela 3. Wskaźniki gospodarcze

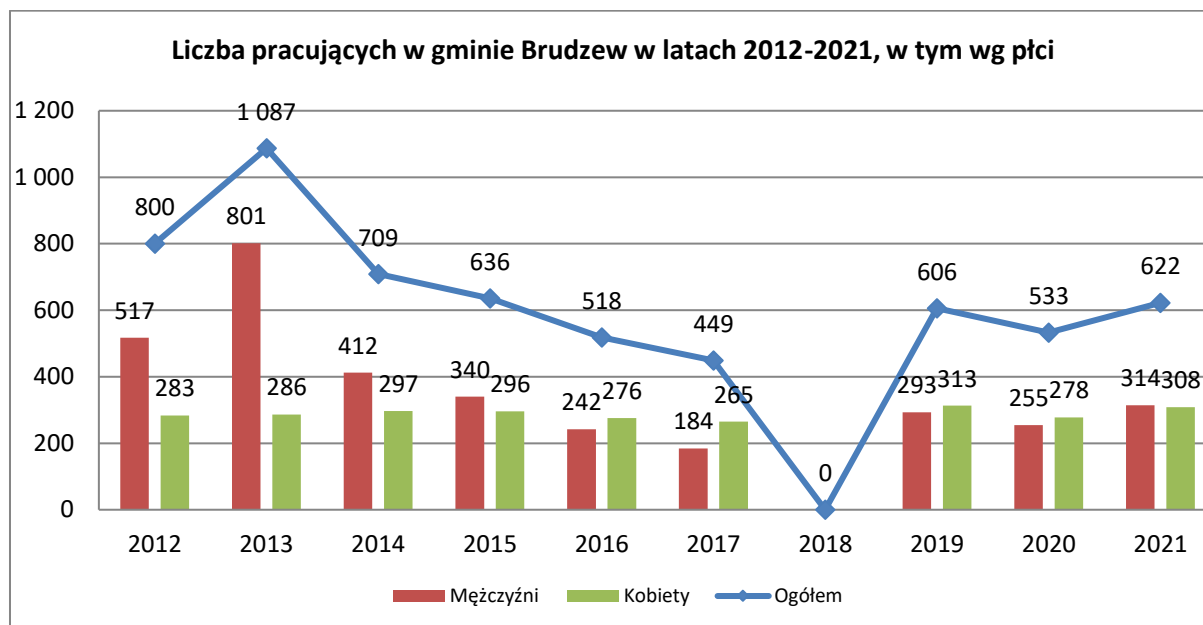
Wskaźnik	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. Ludności	452	453	482	519	528	549	610	655	702	744
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	45	45	48	52	53	55	61	66	70	74
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	72,6	72,6	77,4	83,1	84,9	88,6	99,2	106,8	118,5	125,6
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	32	35	65	59	59	59	104	86	78	76
Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	51	56	105	94	95	95	169	139	133	128
Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	0	0	2	0	2	2	0	2	0	0
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	27	37	35	25	49	42	39	32	28	30
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	35	35	38	41	41	43	49	52	57	60
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	5,65	5,65	6,10	6,62	6,63	6,96	7,98	8,55	9,60	10,20
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	2,83	2,85	2,84	2,85	3,19	3,19	3,19	3,52	3,51	3,54
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	28	29	28	29	32	32	32	35	35	35
Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON	5,9	8,1	7,3	4,9	9,2	7,6	6,3	4,9	4,0	4,1
Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym	5,7	5,6	6,1	6,6	6,6	7,0	8,0	8,5	9,6	10,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Według danych statystycznych liczba pracujących w latach 2012-2021 w gminie Brudzew zmalała o 22,25%, a w porównaniu do roku 2013, gdzie było najwięcej osób pracujących – 1 087, jest to spadek prawie o 43 punkty procentowe. W 2021 roku na 1000 mieszkańców pracowało 105 osób. Jest to wartość dużo niższa niż średnia dla województwa wielkopolskiego (290) i całego kraju (259).

W kontekście analizy liczby pracujących elementem charakterystycznym jest nieco większa liczba pracujących kobiet niż mężczyzn w latach 2016-2019.

Wykres 8. Liczba pracujących w gminie Brudzew w latach 2012-2021, w tym wg płci

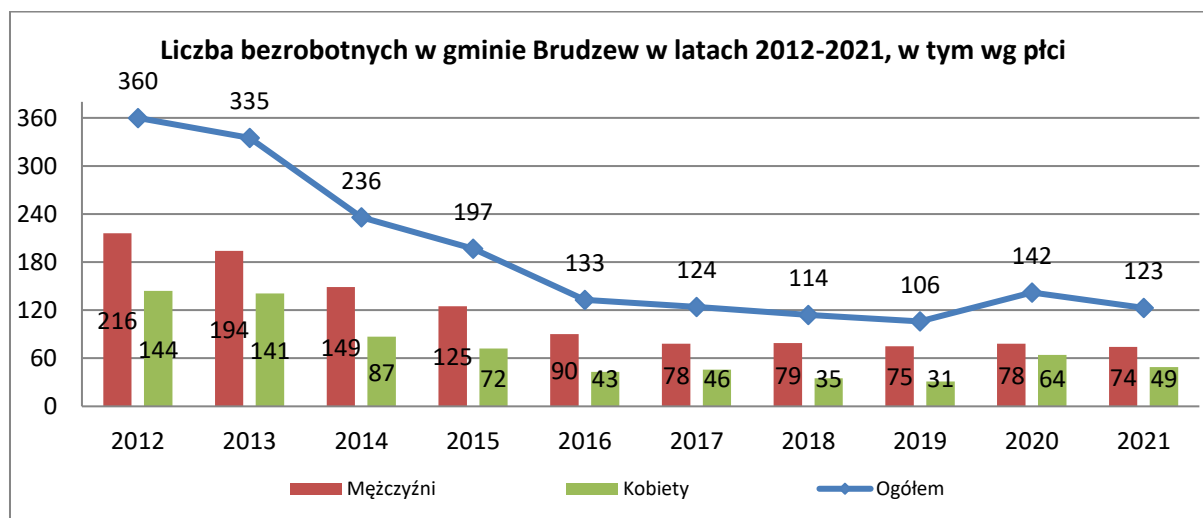


Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.³

Zjawisko bezrobocia w analizowanej dekadzie drastycznie zmalało (65,8%), niemniej w roku 2020 nieco wzrosło, by w 2021 znowu zmaleć. Wpływ na zaistniałą sytuację miała pandemia wywołana Covid-19. Najwyższą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w 2012 roku (360), a najniższą w 2019 roku (106). Analiza liczby bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Brudzew pozwala zauważyć, że większość stanowią mężczyźni – w 2021 roku stanowili ponad 60% wszystkich bezrobotnych. Według GUS szacowana stopa bezrobocia rejestrowanego w 2021 roku wyniosła 5,4%, w tym 6,9% wśród kobiet i 4% wśród mężczyzn. Odsetek ten jest znacznie wyższy niż stopa bezrobocia w województwie wielkopolskim (2,9%) oraz niższy niż stopa bezrobocia w całej Polsce (5,2%). Liczba osób długotrwale bezrobotnych również spadła w latach 2013-2019 – o ponad 74%. Spośród 123 bezrobotnych zarejestrowanych w 2021 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Turku, 41 osób było poniżej 30 roku życia, 27 osób poniżej 25 roku życia, a 25 osób przekroczyło 50 rok życia. Największy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie osób w wieku produkcyjnym był w 2012 roku (9,6%). W latach 2012-2019 nastąpił spadek o 6,7 punktów procentowych. Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie osób w wieku produkcyjnym jest większy w całym analizowanym okresie.

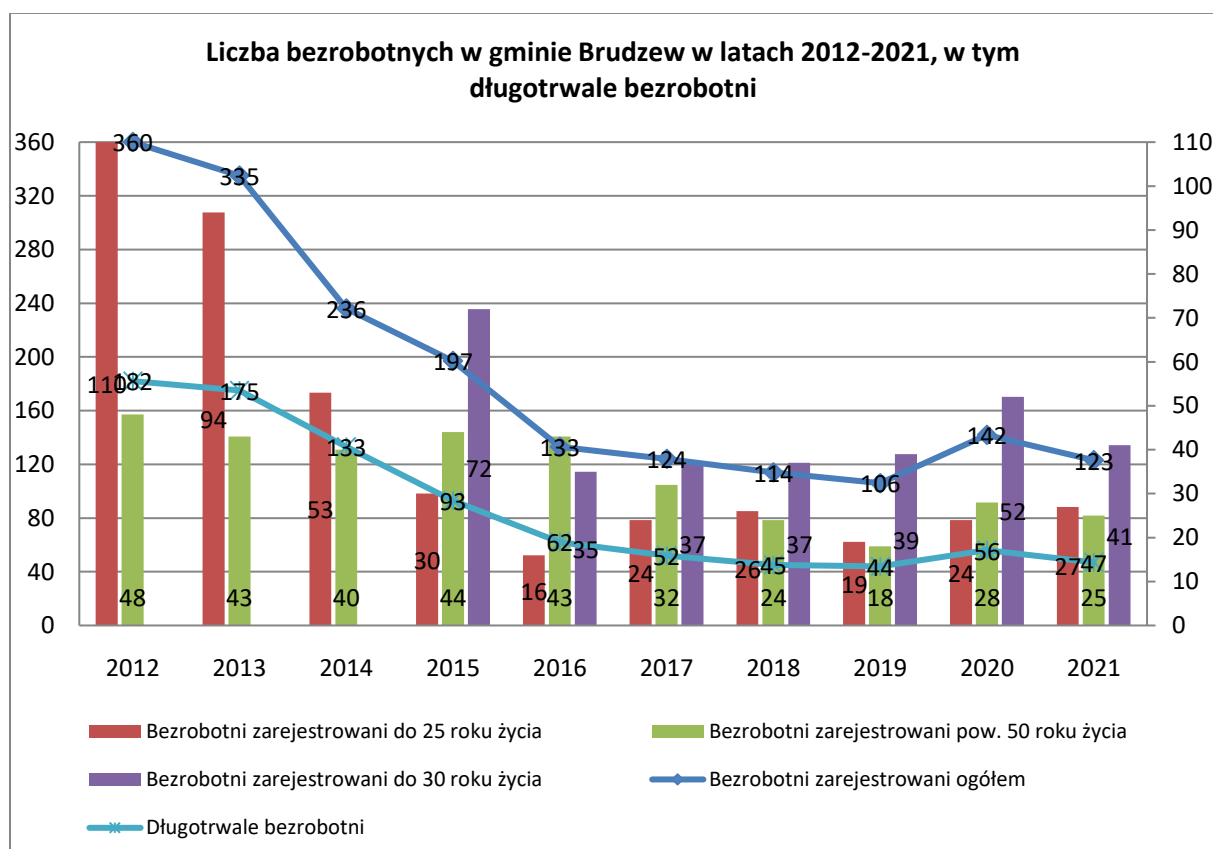
³ „0” oznacza brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji było niemożliwe albo niecelowe.

Wykres 9. Liczba bezrobotnych w gminie Brudzew w latach 2012-2021, w tym wg płci



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

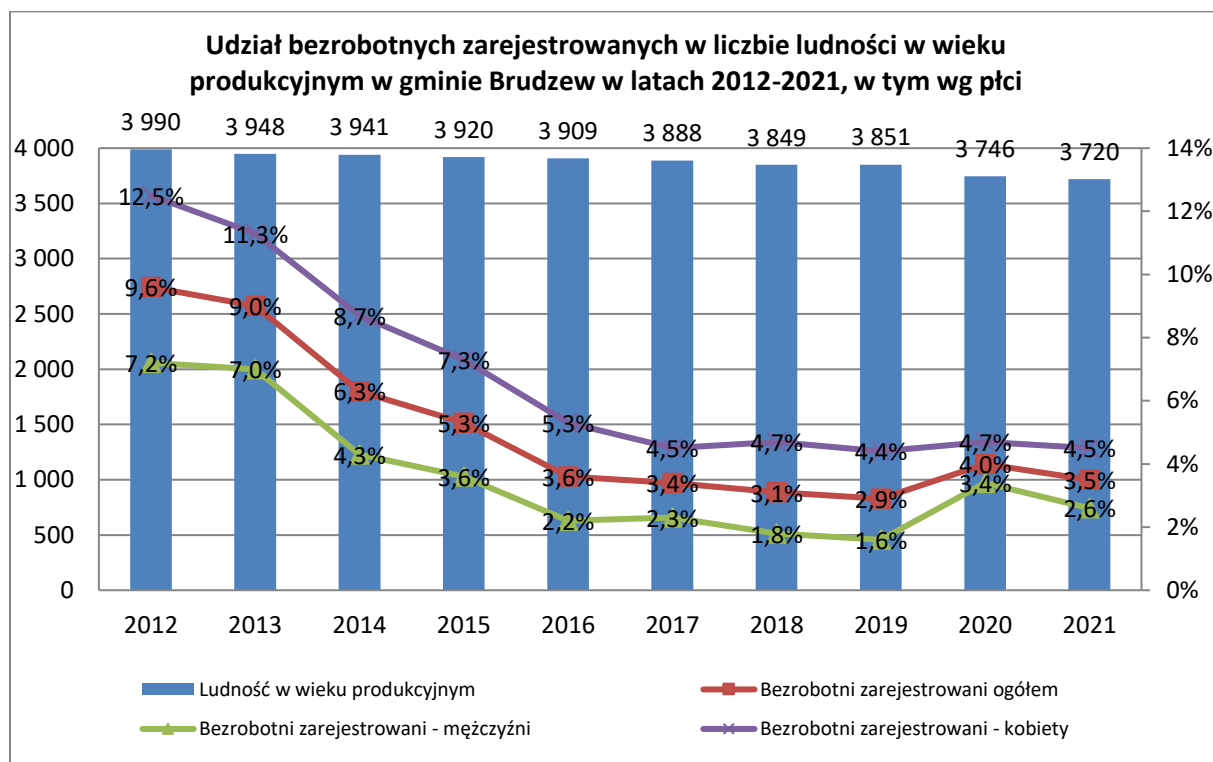
Wykres 10. Liczba bezrobotnych w gminie Brudzew w latach 2012-2021, w tym długotrwale bezrobotni



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.⁴

⁴ „0” oznacza brak informacji z powodu: zmiany poziomu prezentacji, zmian wprowadzonych do wykazu jednostek terytorialnych lub modyfikacji listy cech w danym okresie sprawozdawczym.

Wykres 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Brudzew w latach 2012-2021, w tym wg płci



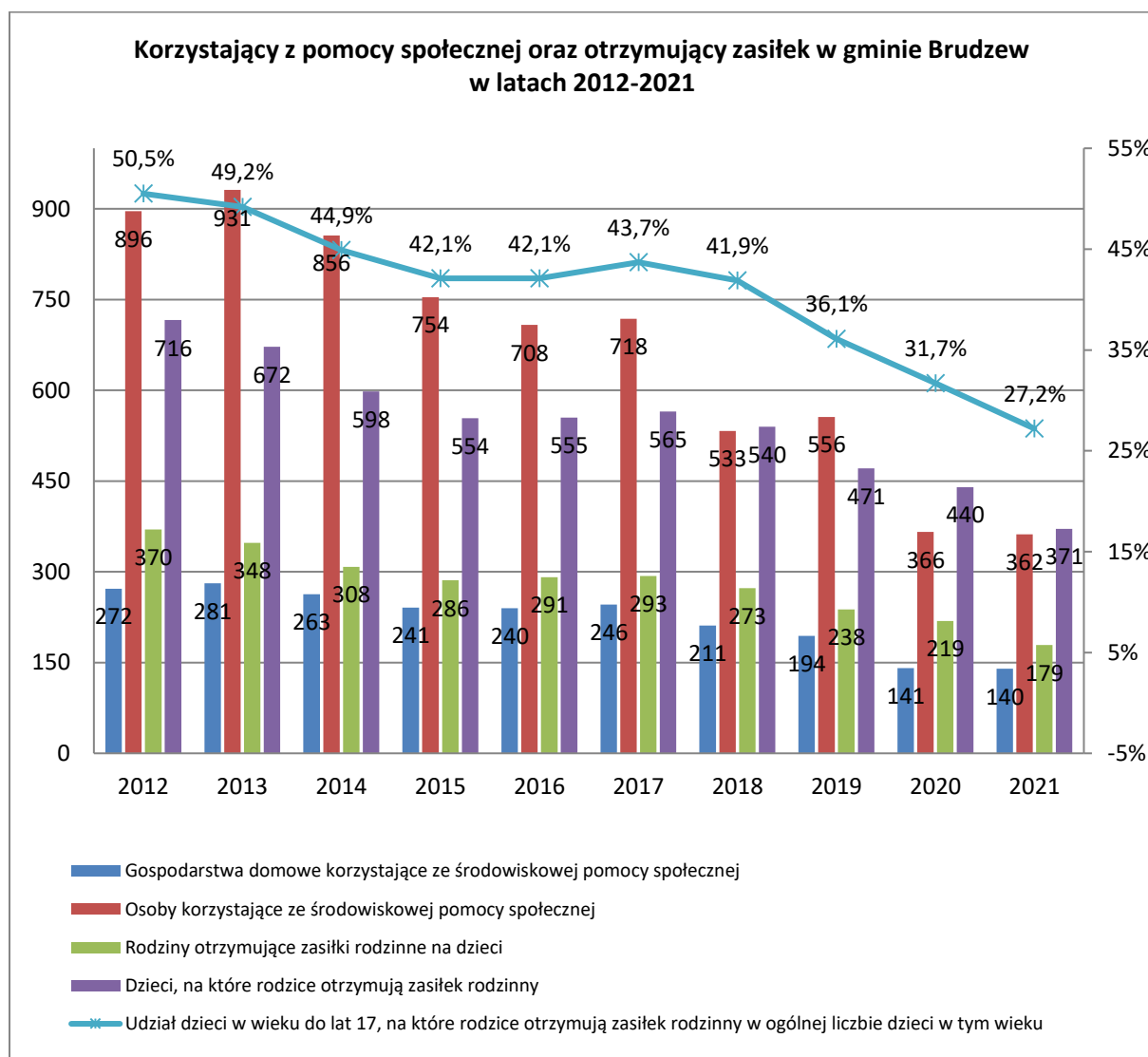
Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

2.3 Pomoc społeczna i ochrona zdrowotna

Zadania w zakresie pomocy społecznej na terenie gminy Brudzew realizuje i koordynuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brudzewie. Ośrodek realizuje swoje zadania we współpracy z Wielkopolskim Urzędem Wojewódzkim w Poznaniu, Regionalnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Poznaniu, Powiatowymi Centrami Pomocy Społecznej, Powiatowym Urzędem Pracy w Turku, organizacjami pozarządowymi, szkołami, kościołami, związkami wyznaniowymi i służbą zdrowia. Według danych statystycznych liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Brudzew w roku 2021 wyniosła 362 i od roku 2012 (896) zmniejszyła się o 59,6%. Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej było w 2013 roku – 931. W latach 2012-2021 liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny zmniejszyła się o ponad 48%. Wskazane zmiany wynikają przede wszystkim z dynamicznych procesów demograficznych, głównie w zakresie ujemnego przyrostu naturalnego. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku, systematycznie spadał od 2012 roku (50,5%) i w 2021 roku wyniósł 27,2%. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej również spadała w analizowanym okresie – z 272 do 140 gospodarstw, co oznacza spadek o 48,53%.

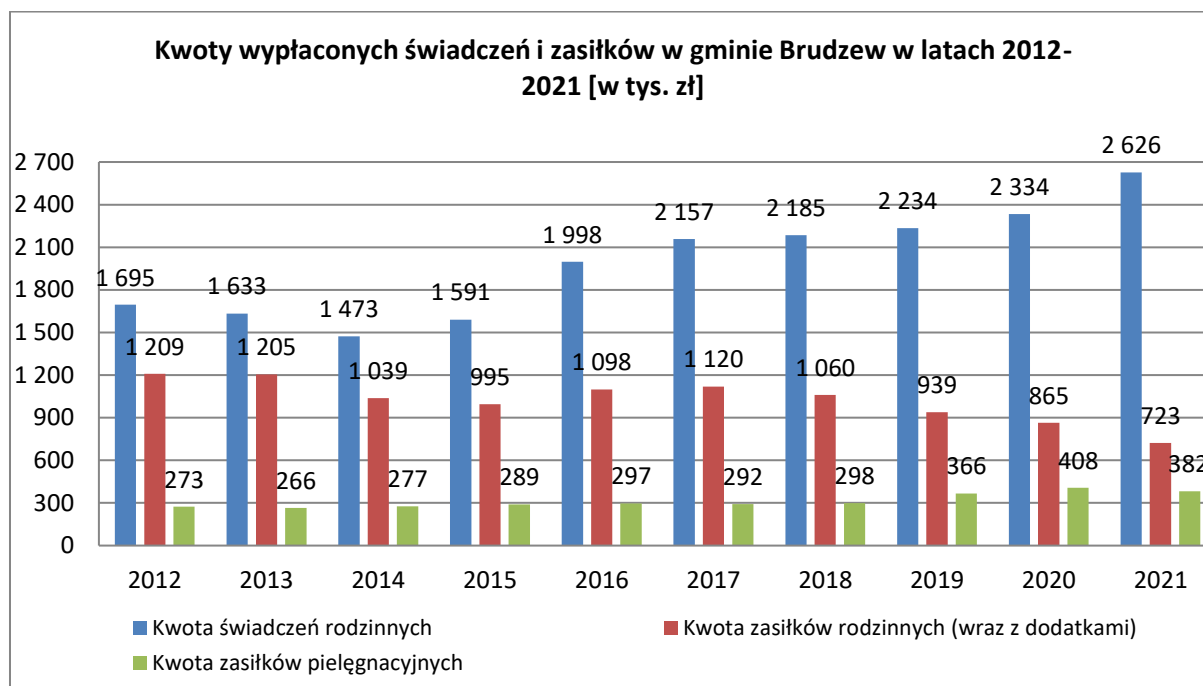
W 2012 roku kwota świadczeń rodzinnych wynosiła 1 695 tys. zł. Do 2014 roku kwota ta spadła o 13,1%, po czym wzrosła o 43,91% i w 2021 roku wyniosła 2 626 tys. zł. Najwyższa kwota zasiłków pielęgnacyjnych była w 2020 roku 408 tys. zł, co niewątpliwie było powiązane z sytuacją wywołaną przez Covid-19. Dla porównania w 2012 roku kwota ta wynosiła 273 tys. zł. Natomiast najwyższe zasiłki rodzinne były w 2021 roku – 723 tys. zł i jest to spadek o ponad 40% w porównaniu do roku 2012.

Wykres 12. Korzystający z pomocy społecznej oraz otrzymujący zasiłek w gminie Brudzew w latach 2012-2021



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Wykres 13. Kwoty wypłaconych świadczeń i zasiłków w gminie Brudzew w latach 2012-2021 [w tys. zł]



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Gmina Brudzew realizuje założenia związane z objęciem obywateli posiadających ubezpieczenie zdrowotne w Narodowym Funduszu Zdrowia oraz niektórych grup nieubezpieczonych, w tym dzieci czy kobiet w ciąży, za pośrednictwem poniższych placówek zdrowia:

- HELP-MED PLUS Praktyka Lekarska
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Centrum Rehabilitacji”,
- Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej „HIPOKRATES”,
- NZOZ „ESKULAP”,
- NZOZ „MARK-MED” Usługi Pielęgniarskie,
- NZOZ Ars Medical Ośrodek Specjalistycznych Usług Medycznych.

Według danych GUS w 2021 roku udzielono 29 585 porad lekarskich. W 2012 roku było to 23 427 porad – jest to wzrost o ponad 20%.

2.4 Przestępczość

Według danych statystycznych w 2021 roku w gminie Brudzew stwierdzono szacunkowo 219 przestępstw – jest to najwyższa wartość w całym analizowanym okresie. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 36,9 przestępstw. Najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym – 194 (88,58%) oraz przeciwko mieniu – 34 (15,52%). W dalszej kolejności odnotowano

przestępstwa o charakterze gospodarczym – 11 (5,02%), drogowe – 11 (5,02%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu – 1 (0,46%). Najmniej przestępstw odnotowano w 2018 roku (74). Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Brudzew w 2021 wyniósł 94,1%.

Tabela 4. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w gminie Brudzew w latach 2012-2021

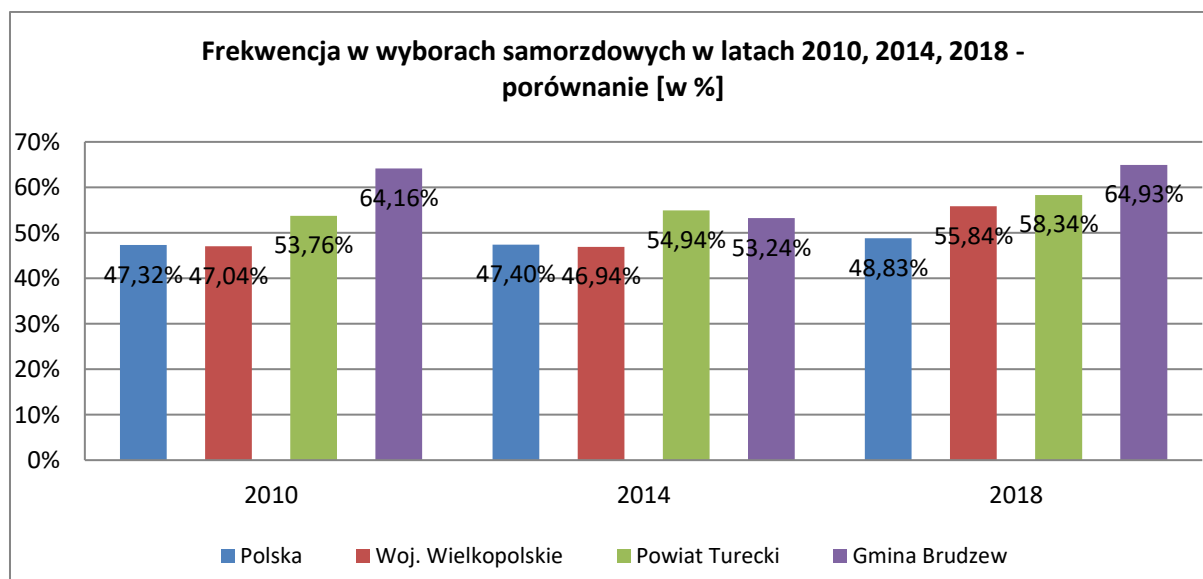
Przestępstwa	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	128	170	95	99	103	126	74	105	145	219
o charakterze kryminalnym	71	86	52	56	43	46	48	76	38	194
o charakterze gospodarczym	15	45	18	24	40	64	12	15	94	11
drogowe	35	34	16	14	14	12	11	11	9	11
przeciwko życiu i zdrowiu	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
przeciwko mieniu	53	51	45	37	34	29	40	31	38	34

Źródło: www.polskawliczbach.pl, na podstawie danych GUS.

2.5 Aktywność społeczna

Aktywność społeczna mieszkańców gminy Brudzew na przestrzeni 8 lat była zmienna. Frekwencja wyborcza w gminie w wyborach samorządowych w 2018 roku (64,93%) była dużo wyższa niż w roku 2014 (53,24%) i nieco wyższa niż w 2010 (64,16%). Osiągnięty poziom frekwencji w gminie w analizowanych latach był wyższy niż w całym województwie wielkopolskim, i znacznie wyższy niż w całym kraju.

Wykres 14. Frekwencja w wyborach samorządowych w latach 2010, 2014, 2018



Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza.

2.6 Finanse publiczne

Suma wydatków z budżetu gminy Brudzew wyniosła w 2021 roku 38,7 mln złotych, co daje 6,5 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W porównaniu do roku 2020 jest to wzrost o 17,3%. Największa część budżetu gminy Brudzew (35,1%) została przeznaczona na Dział 801 – Oświata i wychowanie. 10,3% wydatków z budżetu przeznaczona została na Dział 750 – Administracja publiczna, a 6,4% na Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska. Wydatki inwestycyjne stanowiły 5,9 mln złotych, czyli 15,1% wydatków ogółem.

Suma dochodów do budżetu gminy Brudzew wyniosła w 2021 roku 41,5 mln złotych, co daje 7,0 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W porównaniu do roku 2020 jest to wzrost o 10%. Największa część dochodów wygenerował Dział 756 – Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (42%). Duża część wpływów pochodzi z Dział 758 – Różne rozliczenia (25%) oraz z Dział 801 – Oświata i wychowanie (2,1%). W budżecie gminy Brudzew wpływ z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosił 800 złotych na mieszkańca (11,5%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 2,6 złotych na mieszkańca.

2.7 Kultura i sport

Animacją życia kulturalnego w gminie zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury „Wozownia” z siedzibą w Kolnicy. Ośrodek współpracuje z innymi instytucjami kultury, podmiotami prowadzącymi działalność kulturalną, stowarzyszeniami i związkami twórców i artystów oraz organami władz publicznych zajmującymi się działalnością kulturalną. Oprócz GOK „Wozownia” szerzeniem kultury zajmuje się również Biblioteka Publiczna Gminy Brudzew, 15 Kół Gospodyń Wiejskich oraz 9 stowarzyszeń. Działalność tych instytucji jest bardzo różnorodna – obejmuje ona działalność muzyczną, taniec, plastykę, teatr czy rzemiosło artystyczne.

Wskaźniki opisujące stopień korzystania z instytucji kultury w gminie Brudzew w latach 2012-2021 zanotowały przede wszystkim spadki. Liczba czytelników w ciągu roku spadła od 2012 roku o ponad 32%, a liczba wypożyczeń aż o 56,88%. Liczba kół/klubów/sekcji i ich członków również zmalała – odpowiednio o 90% i 85,7%. Grup artystycznych w 2021 było tyle samo ile w roku 2012 (5), wzrosła jednak liczba ich członków – o 23,33%. Liczba imprez była zmienna w analizowanej dekadzie. Najwięcej (37) imprez zorganizowano w 2014 roku, a najmniej (17) w 2012. W 2021 roku zorganizowano 21 imprez – w porównaniu do roku 2014 jest to spadek o ponad 43%, a w stosunku do roku 2020 liczba ta się nie zmieniła. Uczestników tych imprez na przestrzeni dziesięciu lat ubyło dwukrotnie: w 2012 roku było ich 3 750 osób, a w 2021 – 1 884. Najwięcej mieszkańców gminy

uczestniczyło w imprezach w 2013 roku (5 675), a najmniej w 2020 (511), co spowodowane było ograniczeniami wynikającymi z panującej pandemii Covid-19.

Tabela 5. Instytucje kultury w gminie Brudzew w latach 2012-2021

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
biblioteki i filie	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1
księgozbiór	26 061	26 327	27 172	27 332	19 582	19 858	20 754	21 544	22 763	23 136
czytelnicy w ciągu roku	684	675	710	684	614	423	413	456	454	461
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	29 393	29 003	24 814	20 413	19 551	9 923	11 953	13 253	12 073	12 674
centra, domy i ośrodki kultury	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
imprezy	17	32	37	27	26	30	18	26	21	21
uczestnicy imprez	3 750	5 675	4 148	1 950	3 210	3 028	2 280	3 100	511	1 884
grupy artystyczne	5	5	5	5	7	6	3	3	6	5
członkowie grup artystycznych	69	82	77	77	141	106	77	77	114	90
koła / kluby / sekcje	10	10	10	11	11	14	14	14	13	1
członkowie kół / klubów / sekcji	210	210	210	260	260	352	311	377	280	30

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Na terenie gminy funkcjonuje jeden klub sportowy – Gminny Klub Sportowy „Kasztelania” Brudzew, który prowadzi trzy sekcje: piłka nożna, judo, unihokej. Według statystyk w 2020 roku w klubie ćwiczyło 217 osób, a w 2012 – 181. Wśród osób ćwiczących w 2020 roku 21,66% stanowiły dziewczęta poniżej 18 roku życia, a w 2012 roku było ich 14,36%. Wśród 170 mężczyzn ćwiczących w 2021 roku, prawie 93% stanowili chłopcy poniżej 18 roku życia – w 2012 roku było ich 80,6%.

Tabela 6. Ćwiczący w klubach sportowych w gminie Brudzew w latach 2012-2020

Wyszczególnienie	2012	2014	2016	2018	2020
Ogółem, w tym:	181	194	180	217	217
Kobiety, w tym:	26	32	36	47	47
Dziewczęta (<18 lat)	26	31	36	47	47
Mężczyźni, w tym:	155	162	144	170	170
Chłopcy (<18 lat)	125	129	130	158	158

Źródło: www.polskawliczbach.pl, na podstawie danych GUS.

2.8 Turystyka

Początki miejscowości związane są z kmieciem Brudzem, który miał żyć na tych terenach około X-XI wieku, a pierwsze wzmianki w źródłach pisanych na temat miejscowości Brudzew pojawiają się w dokumencie wydanym w maju 1252 roku przez księcia łeczycko-kujawskiego, Kazimierza. Z kolei pierwsza wzmianka o Brudzewie jako mieście pochodzi z dokumentu wydanego w 1458 roku, mówiącego o liczbie zbrojnych, jakich miasta Wielkopolski musiały wystawić na wojnę pruską. Rolniczy charakter Brudzewa sprawiał, że znaczna większość jego mieszkańców zajmowała się uprawą roli, będącą podstawą ich egzystencji, a rzemiosłem zajmowała się jedynie na potrzeby miejscowe. W II połowie XIX wieku dobra brudzewskie zaliczane były do najlepiej zarządzanych posiadłości w okolicy. Rolniczy charakter miasta i represje po powstaniu styczniowym spowodowały, że w 1870 roku decyzją władz carskich Brudzew utracił prawa miejskie przekształcając się w osadę. Miejscowość stała się gmina wiejską.

Dolina Warty, w której położona jest gmina Brudzew, rozciąga się od Uniejowa do Nowego Miasta nad Wartą i wchodzi w skład obszaru Natura 2000. Na terenie Obszary Chronionego Krajobrazu w gminie występuje 30 gatunków roślin objętych ścisłą i 17 częściową ochroną. Gmina posiada także swój pomnik przyrody – Platan klonolistny, objęty ochroną w 1979 r. (jego obwód pierśnicy wynosi 450 cm, a wysokość 20 m).

Przez tereny Gminy Brudzew przebiegają piesze i rowerowe ścieżki dydaktyczne „Bogdałów”, które wiodą przez najciekawsze pod względem przyrodniczym i krajobrazowym tereny gminy Brudzew i powiatu tureckiego, a jednocześnie łączą te obszary z przekształconymi przez przemysł wydobywczy Kopalnię Węgla Brunatnego Adamów

- Szlak niebieski - hałda pokopalniana z charakterystyczną roślinnością,
- Szlak czerwony – naturalne pagórki i teren zmieniony przez kopalnię węgla brunatnego,
- Szlak zielony – stara zabudowa, tereny nad Wartą, Natura 2000 Dyrektywa Ptasia,
- Szlak żółty – pagórkowaty teren Złotogórskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Gmina Brudzew wśród zabytków oferuje przede wszystkim kościoły – oprócz gotyckiego kościoła parafialnego pw. św. Mikołaja w Brudzewie z XIV wieku, odbudowanego i rozbudowanego około 1730 roku, godnymi uwagi są świątynie pw. Przemienienia Pańskiego w Galewie, pw. św. Jadwigi w Janiszewie oraz Kaplica pogrzebowa pw. Ducha Świętego w Brudzewie. Ponadto wartymi uwagi są również:

- Zespół pałacowo-parkowy – pałac wybudowany w stylu eklektycznym w połowie XIX wieku, usytuowany w centralnej części rozległego parku w stylu krajobrazowym, położonego po stronie południowej szosy z Władysławowa do Brudzewa,
- Fragmenty ziemne dawnych fortyfikacji w Brudzewie z XVII wieku w postaci wałów z bastionami w narożach,
- Wozownia w Kolnicy, którą postawiono w drugiej połowie XIX wieku,
- Pomnik Powstańców Styczniowych w Sacałach, walczących w 1863 roku w lesie pod Krwonami.

2.9 Edukacja

Sieć przedszkoli i szkół w gminie Brudzew wygląda następująco:

- Gminne Przedszkole w Brudzewie,
- Szkoła Podstawowa w Galewie,
- Szkoła Podstawowa w Koźminie,
- Szkoła Podstawowa im. Wojciecha z Brudzewa w Brudzewie.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żaden żłobek, a Gminne Przedszkole przeznaczone jest dla dzieci w wieku od 3 lat. Prowadzi zajęcia integracyjne z dziećmi niepełnosprawnymi oraz posiada opracowany program do pracy z dziećmi z porażeniem mózgowym.

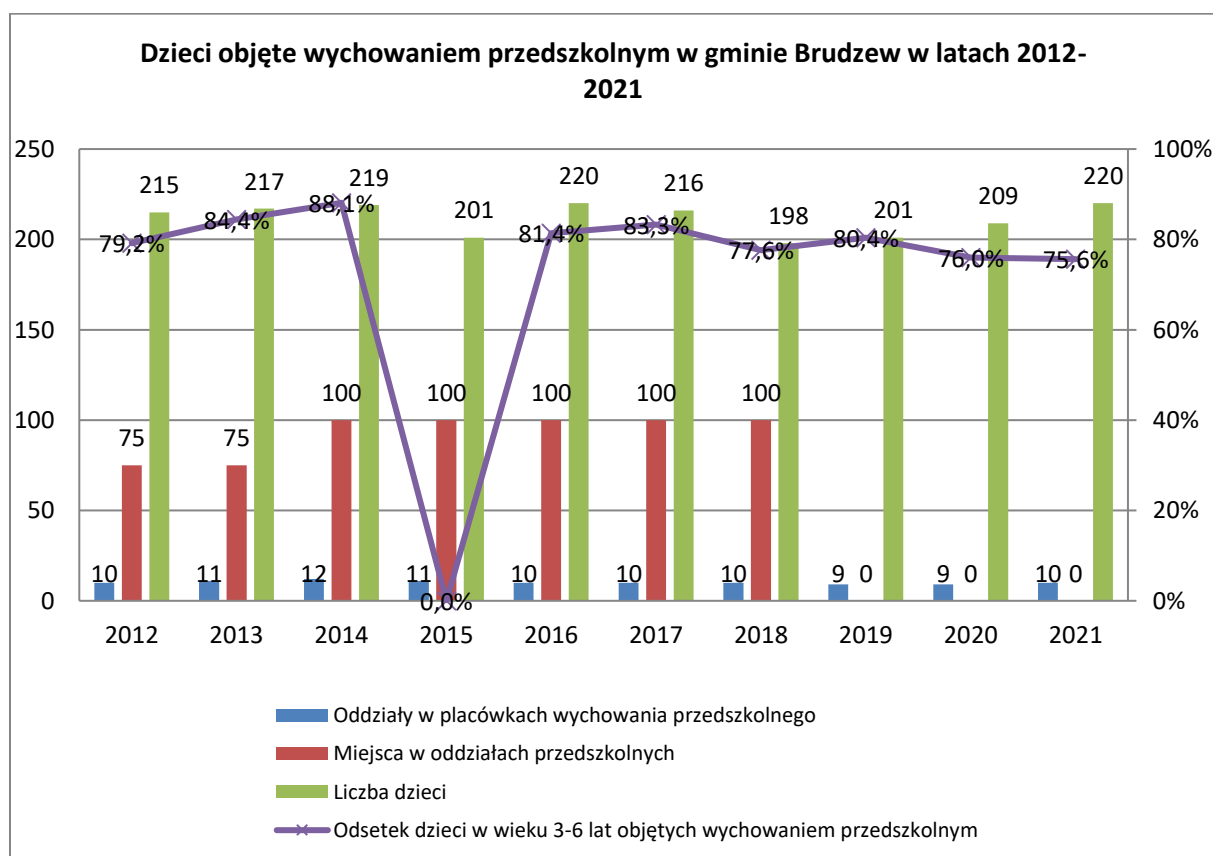
Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku najwięcej mieszkańców gminy Brudzew posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe – 25,6%, a najmniej policealne – 2,5%. Kolejna najliczniejsza grupa posiada wykształcenie średnie zawodowe – 21,2%. Wykształcenie wyższe posiada 18,2% mieszkańców gminy, 16,3% - podstawowe ukończone, a 9,6% - średnie ogólnokształcące. 3,4% mieszkańców gminy zakończyło naukę przed ukończeniem szkoły podstawowej, a 3,1% ukończyło edukację na etapie gimnazjum. W porównaniu do całego województwa wielkopolskiego mieszkańcy gminy Brudzew mają niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Brudzew największy odsetek ma wykształcenie wyższe (22,8%) oraz zasadnicze zawodowe (19,4%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (32,3%) oraz średnie zawodowe (23,4%).

Według danych statystycznych w 2021 roku 25,51% mieszkańców gminy Brudzew było w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) – w tym 24,57% wśród kobiet oraz 26,53% wśród mężczyzn. W 2021 roku 19,2% mieszkańców gminy Brudzew w wieku potencjalnej nauki zaliczało się do przedziału 3-6 lat – wychowanie przedszkolne: 19,6% wśród dziewczynek i 18,7% wśród chłopców. Na 1 000 dzieci w wieku przedszkolnym 756 uczęszczało do placówek wychowania przedszkolnego. W gminie

mieściło się 1 przedszkole, w którym do 4 oddziałów uczęszczało 100 dzieci, w tym 47 dziewczynek oraz 53 chłopców. Placówki wychowania przedszkolnego prowadzone były również w 3 szkołach podstawowych, w których w 6 oddziałach uczyło się 120 dzieci, w tym 68 dziewczynek i 52 chłopców.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształciło się 26,6% ludności (26,4% wśród dziewczynek i 26,8% wśród chłopców), a na 1 oddział w szkołach podstawowych przypadało 15,8 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto wynosił 96,49. Jest to wartość niższa niż współczynnik skolaryzacji brutto dla województwa wielkopolskiego (97,57) i wyższa niż średnia dla całego kraju (95,71), a w porównaniu do roku 2012 (110,97) spadł on o ponad 14 punktów procentowych. W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształciło się 17,1% mieszkańców (16% wśród dziewczyn i 18,2% wśród chłopaków). W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajdowało się 23,1% mieszkańców gminy Brudzew w wieku potencjalnej nauki (24,1% kobiet i 22% mężczyzn).

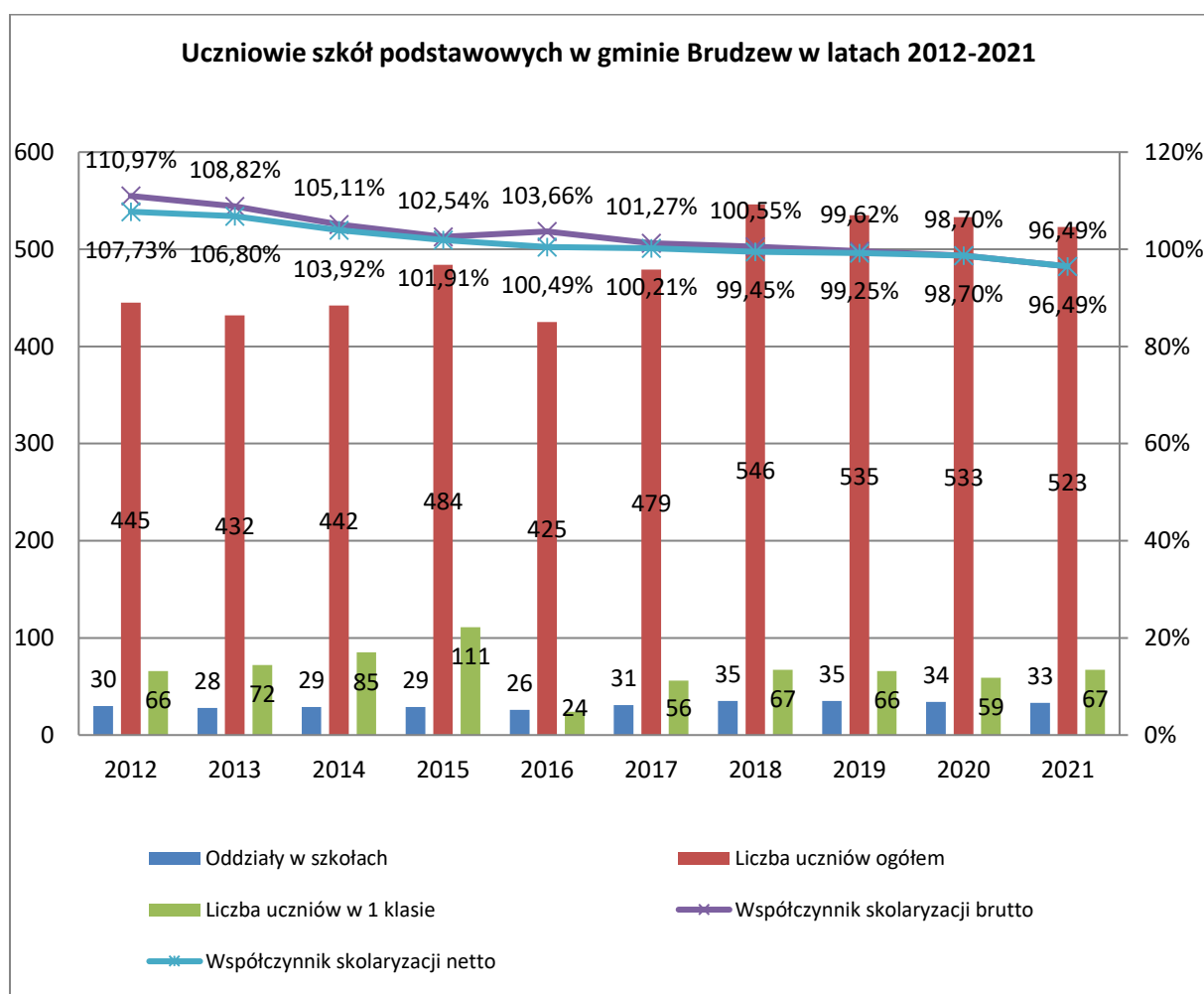
Wykres 15. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w gminie Brudzew w latach 2012-2021



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.⁵

⁵ „0” oznacza brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji było niemożliwe albo niecelowe.

Wykres 16. Uczniowie szkół podstawowych w gminie Brudzew w latach 2012-2021



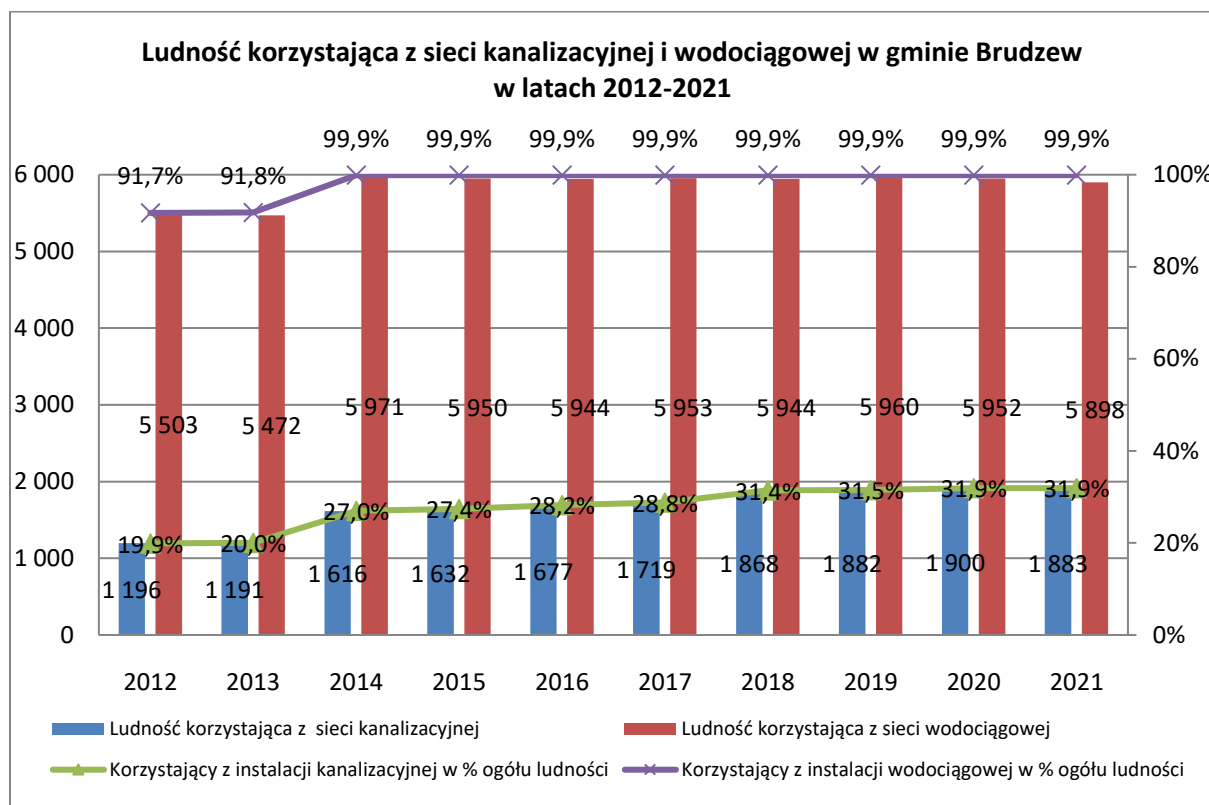
Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

2.10 Infrastruktura techniczna

Według GUS odsetek korzystających z sieci wodociągowej w gminie Brudzew jest bardzo wysoki. W 2012 roku wynosił 91,7%, a od 2014 roku kształtuje się na poziomie 99,9%. Natomiast odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wzrósł na przestrzeni lat 2012-2021 o 12 punktów procentowych: w 2012 roku było to 19,9%, a w 2021 – 31,9%.

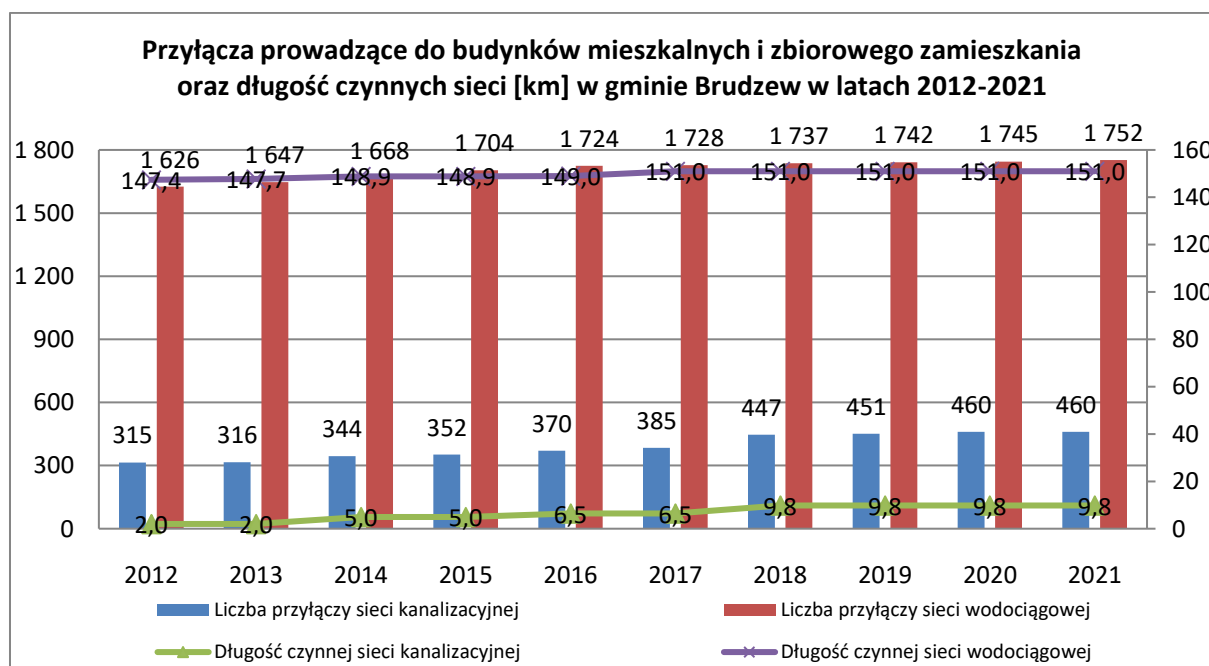
Długość czynnej sieci infrastruktury wodociągowej nieznacznie wzrosła na przestrzeni ostatniej dekady. W 2012 roku wynosiła 147,4 km, a w 2021 roku wzrosła do 151 km (wzrost o 2,38%). Natomiast długość czynnej sieci kanalizacyjnej wzrosła w analizowanym okresie o 79,59% - w 2021 roku wynosiła 9,8 km, a w 2012 było to jedynie 2 km. Liczba przyłączy sieci wodociągowej wzrosła w latach 2012-2021 o 7,19%, a kanalizacyjnej o 31,52%.

Wykres 17. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w gminie Brudzew w latach 2012-2021



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Wykres 18. Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania oraz długość czynnych sieci [km] w gminie Brudzew w latach 2012-2021



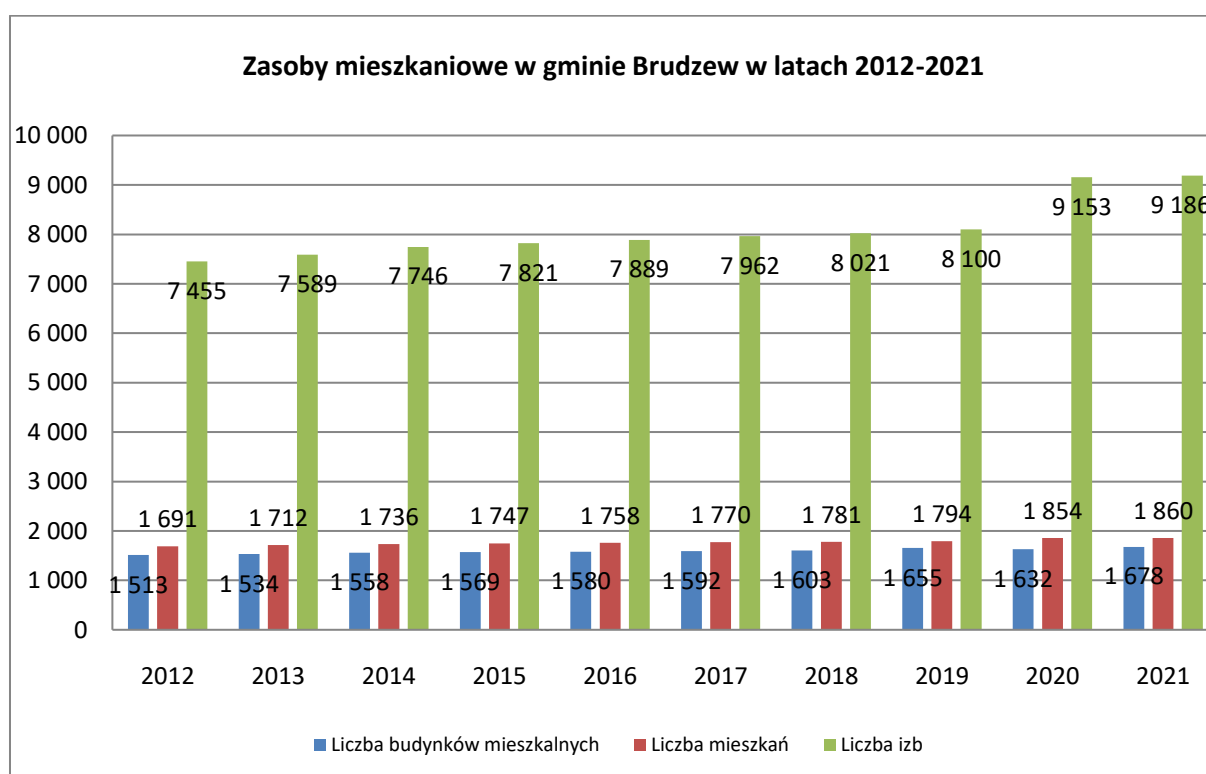
Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

2.11 Infrastruktura mieszkaniowa

Według danych statystycznych w 2012 roku liczba budynków mieszkalnych w gminie Brudzew wynosiła 1 513, liczba mieszkań – 1 691, a liczba izb – 7 455. W 2021 roku liczba budynków mieszkalnych wzrosła o 9,83% i wynosiła 1 678, a liczba mieszkań wzrosła o 9,09% i wyniosła 1 860. Na 1 000 mieszkańców przypadło zatem 314 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa wielkopolskiego (380) oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski (405).

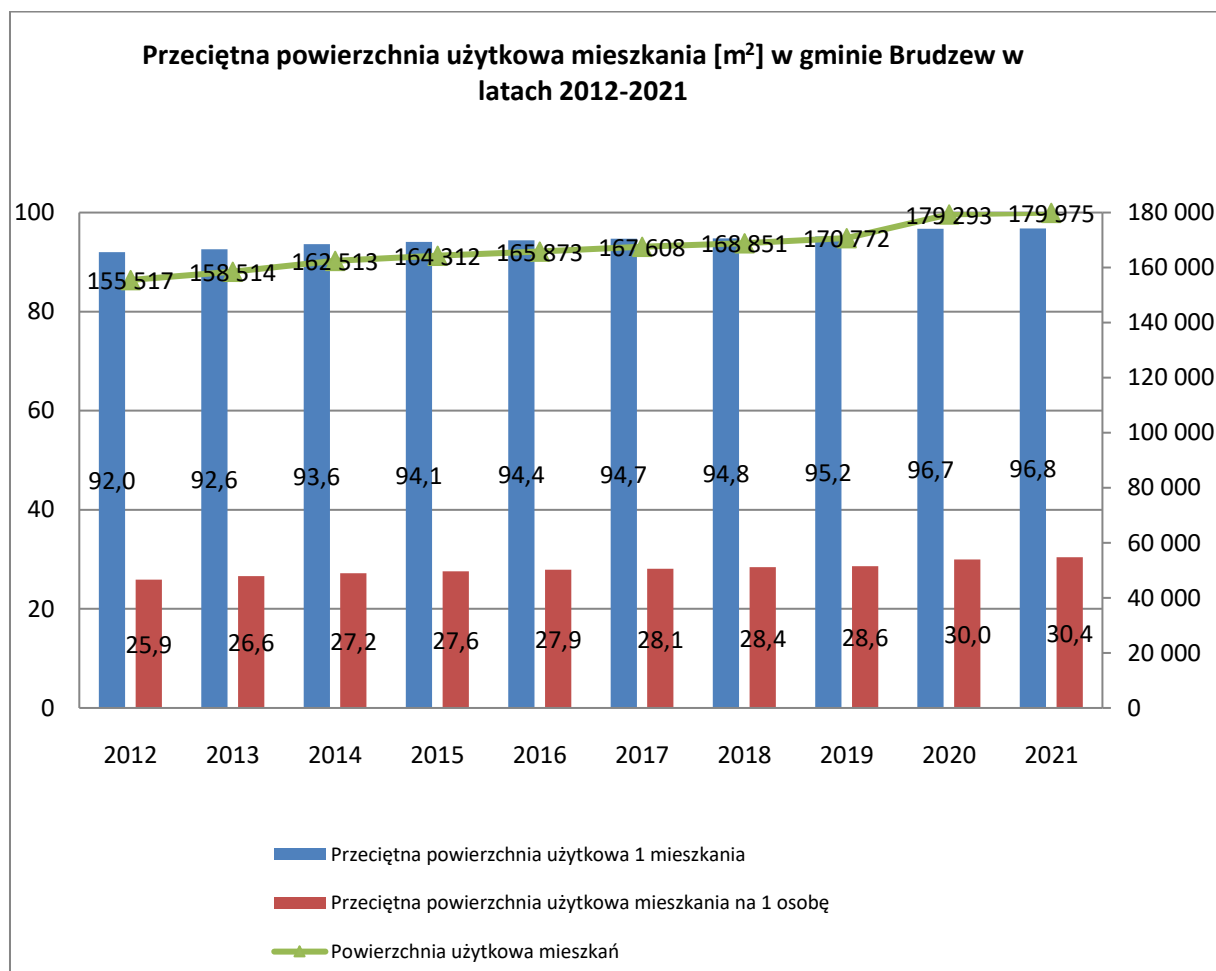
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania od 2012 roku (92 m^2) wzrosła o 4,96% w 2021 roku ($96,8 \text{ m}^2$) i była większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa wielkopolskiego ($81,7 \text{ m}^2$) i znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w Polsce ($75,1 \text{ m}^2$). Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę w 2012 roku wynosiła $25,9 \text{ m}^2$, a w 2021 roku $30,4 \text{ m}^2$ – wzrost o 14,8%. Jest to wartość niższa średnia dla województwa wielkopolskiego (31 m^2) i taka sama jak średnia dla całego kraju.

Wykres 19. Zasoby mieszkaniowe w gminie Brudzew w latach 2012-2021



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Wykres 20. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m²] w gminie Brudzew w latach 2012-2021

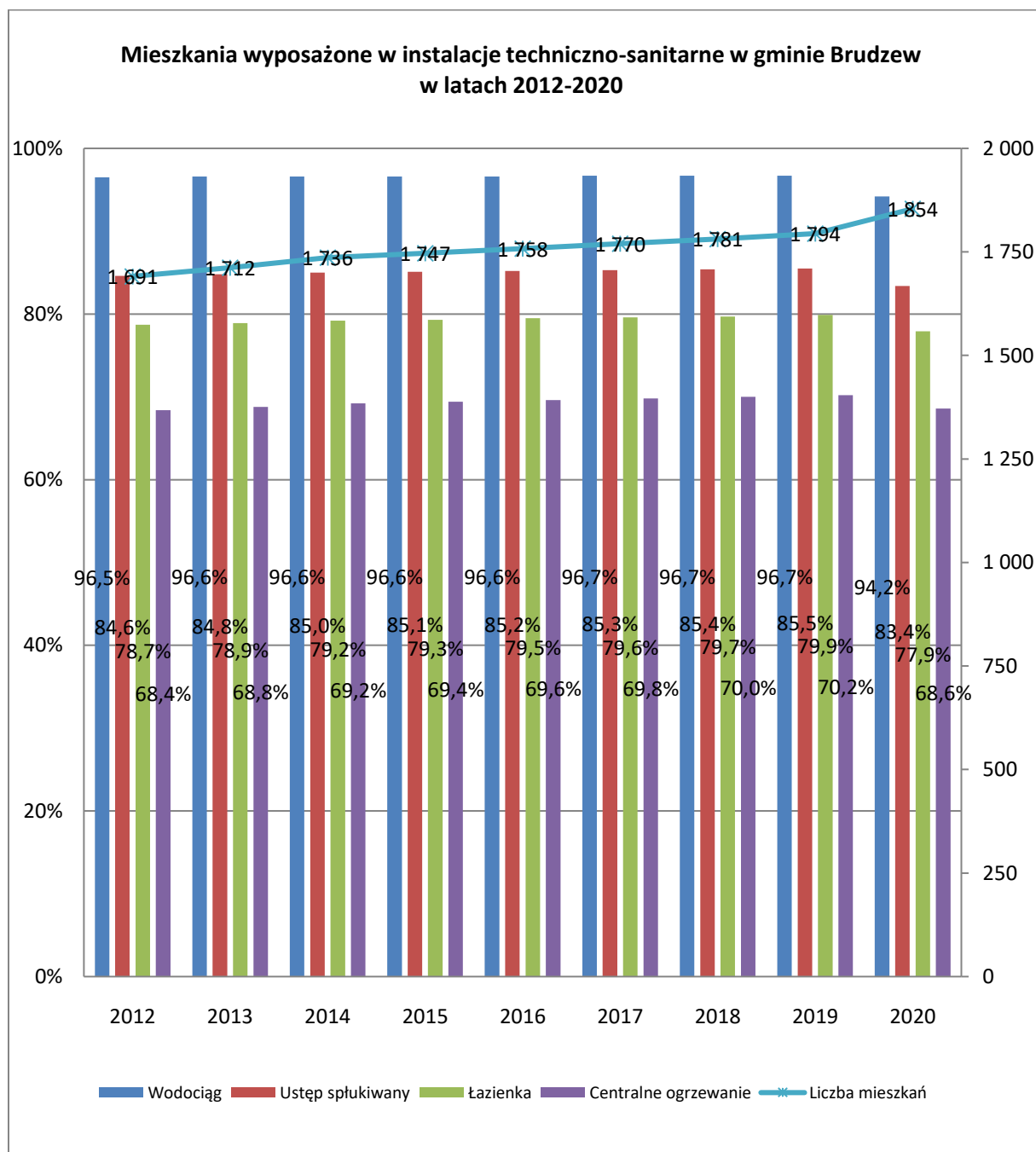


Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

Według danych GUS w 2021 roku dostęp do instalacji wodociągowej miało 94,2% wszystkich mieszkań – w 2012 roku było to 96,5%. Dostęp do ustępu spłukiwanego w 2021 roku miało 83,4% mieszkań (w 2012 – 84,6%), do łazienki 77,9% (w 2012 – 78,7%), a do centralnego ogrzewania 68,6% (w 2012 – 68,4%).

Na terenie gminy Brudzew nie ma w ogóle rozwiniętej sieci gazowej.

Wykres 21. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Brudzew w latach 2012-2020



Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS.

3 METODYKA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI ORAZ OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

Zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* diagnoza służy wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Diagnoza stanowi element wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, podlega konsultacjom społecznym.

Celem diagnozy jest ustalenie, które części gminy Brudzew powinny zostać zakwalifikowane jako obszary zdegradowane lub w stanie kryzysowym, jak również wytypowanie obszarów do rewitalizacji. Stan kryzysowy obszaru oznacza, że na określonym terenie występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) w powiązaniu z negatywnymi zjawiskami w przynajmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Za obszar rewitalizowany w diagnozie uznano całość obszaru zdegradowanego, cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (przede wszystkim społecznych; z uwzględnieniem pozostałych problemów: gospodarczych, środowiskowych, przestrzennych). Jest to obszar, na którym – z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego – gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizowany może obejmować łącznie tereny o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego jako szczególnie istotne uwzględniono następujące czynniki:

- a) koncentracja negatywnych zjawisk mierzona liczbą wskaźników odnoszących się do zidentyfikowanych czynników ocenionych negatywnie (pod uwagę brano przede wszystkim zjawiska społeczne, a w dalszej kolejności problemy gospodarcze, funkcjonalno–przestrzenne, techniczne i środowiskowe);
- b) znaczenie danego obszaru dla rozwoju lokalnego.

Proces diagnozy podzielono na dwa etapy:

- a) **wyznaczenie obszaru zdegradowanego**, za który uznano te obszary gminy, gdzie występuje wysoka koncentracja problemów społecznych, takich jak np. poziom alkoholizmu, bezrobocie oraz współwystępujących z nimi innych problemów: gospodarczych, środowiskowych, techniczno- infrastrukturalnych itp.;
- b) **wyznaczenie obszaru rewitalizowanego**, za który uznano te obszary gminy, gdzie koncentracja powyższych problemów jest najwyższa, przy założeniu, że obszar rewitalizowany to nie więcej niż 20% powierzchni gminy, zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W procesie diagnozy wykorzystano następujące źródła danych:

- a) **dane ilościowe** uzyskane od poszczególnych jednostek organizacyjnych gminy oraz instytucji publicznych
- b) **dane jakościowe** uzyskane podczas badania ankietowego z mieszkańcami i przedstawicielami gminy

W ujęciu przestrzennym analizę prowadzono jednopoziomowo:

- a) dokonano agregacji uzyskanych danych, przyjmując **podział administracyjny gminy na 23 obszary** przyjmujące granice zgodne z granicami sołectw wchodzących w strukturę administracyjną gminy. Następnie dzięki analizie ilościowej zebranych danych wyłoniono obszary, na których dochodzi do kumulacji problemów społecznych, jak również innych powiązanych z nimi problemów tj. gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. W wyniku tej analizy zdefiniowano obszar zdegradowany.
- b) W ramach drugiego etapu diagnozy wykorzystano zbliżony poziom agregacji danych w oparciu o wyznaczone wcześniej granice obszarów zbliżonych do granic okręgów wyborczych. Dążono do wyznaczenia tych obszarów, gdzie występuje najwyższa koncentracja analizowanych problemów. W oparciu o analizę ilościową występujących na obszarze zdegradowanym problemów społecznych w powiązaniu z problemami gospodarczymi, środowiskowymi i przestrzennymi wyznaczono proponowany obszar rewitalizowany nieprzekraczający 20% powierzchni gminy i zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego analizowano czynniki (wskaźniki) społeczne wymienione w tabeli nr 7 w powiązaniu z innymi czynnikami wymienionymi w tabelach nr 8 i nr 9.

Tabela 7. Wykaz czynników (wskaźników) społecznych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Brudzew

CZYNNIKI SPOŁECZNE	
Sytuacja demograficzna	
1)	Zmiana liczby mieszkańców danego obszaru w ciągu ostatnich 10 lat (2012-2021)
2)	Gęstość zaludnienia
3)	Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
4)	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Rynek pracy	
5)	Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Pomoc społeczna	
6)	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS w przeliczeniu na 100 mieszkańców
7)	Udział osób w rodzinach objętych pomocą GOPS w ludności ogółem na danym obszarze
8)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ogółem w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców
10)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców
11)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 mieszkańców
12)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Kultura	
13)	Liczba stowarzyszeń/kół gospodyń wiejskich/OSP/organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
14)	Liczba świetlic wiejskich/remiz OSP/budynków - miejsc aktywności społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców
15)	Liczba czytelników w przeliczeniu na 100 mieszkańców
16)	Zmiana liczby czytelników w ciągu ostatnich 10 lat (2013-2022)
Przestępczość	
17)	Liczba wystawionych Niebieskich Kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców
18)	Liczba przestępstw kryminalnych przeciw mieniu w przeliczeniu na 100 mieszkańców
19)	Liczba wykroczeń ogółem w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 8. Wykaz czynników (wskaźników) gospodarczych i funkcjonalno–przestrzennych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Brudzew

CZYNNIKI GOSPODARCZE	
1)	Liczba gospodarstw rolnych. w przeliczeniu na 100 mieszkańców
2)	Zmiana liczby gospodarstw rolnych w ciągu ostatnich 10 lat (2013-2022)
3)	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców
4)	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców
5)	Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców
CZYNNIKI FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE	
1)	Liczba ogólnodostępnych obiektów sportowych (bez szkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
2)	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
3)	Odległość od podstawowych usług (sklep, bank, poczta, podmioty medyczne, kościół) (w km) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
4)	Odległość od dużych ośrodków miejskich (w km) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
5)	Odległość od drogi wojewódzkiej (w km) w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9. Wykaz czynników (wskaźników) technicznych i środowiskowych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Brudzew

CZYNNIKI TECHNICZNE	
1)	Liczba obiektów komunalnych wymagających remontów w przeliczeniu na 100 mieszkańców
2)	Liczba pustostanów w przeliczeniu na 100 mieszkańców
CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE	
1)	Masa odpadów zawierających azbest pozostałych do unieszkodliwienia przypadająca na 1 mieszkańca (kg/osoba) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
2)	Ilość nieruchomości segregujących odpady w przeliczeniu na 100 mieszkańców
3)	Występowanie obszarów zalewowych / zagrożonych powodziami (TAK lub NIE)
4)	Powierzchnia wód zajętych przez wody powierzchniowe (ha) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
5)	Powierzchnia gruntów zalesionych (ha) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
6)	Liczba zainstalowanych OZE w przeliczeniu na 100 mieszkańców
7)	Liczba przydomowych oczyszczalni w przeliczeniu na 100 mieszkańców
8)	Powierzchnia odkrywek / terenów zdegradowanych (ha) w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

Dla uzyskania skali porównawczej większość czynników analizowano w przeliczeniu na wskaźniki odnoszące się do 100 mieszkańców, porównując je następnie z przeciętną wartością danego wskaźnika na poziomie gminy. W ocenie czynników zastosowano następujące miary:

- powyżej średniej w gminie;
- na poziomie średniej w gminie;

- poniżej średniej w gminie.

Na etapie opracowywania diagnozy obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego prowadzone były działania partycypacyjne i konsultacje społeczne mające na celu włączenie jak najszerszego grona mieszkańców w prace nad diagnozą oraz doprecyzowanie granic obszaru rewitalizowanego. Działania te pozwoliły w sposób racjonalny i spójny wyłonić obszar zdegradowany i obszar rewitalizowany na terenie gminy Brudzew, jak też opracować jego pogłębioną diagnozę.

4 WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO NA TERENIE GMINY BRUDZEW

Ten etap diagnozy zmierzał do wyznaczenia obszaru zdegradowanego na terenie gminy Brudzew poprzez zidentyfikowanie obszarów, na których występują problemy społeczne (np. zmiana liczby mieszkańców, korzystanie z pomocy społecznej), w powiązaniu z problemami środowiskowymi oraz gospodarczymi (np. poziom przedsiębiorczości lokalnej) i techniczno-infrastrukturalnymi. Analizę przeprowadzono w ujęciu przestrzennym, dokonując agregacji danych oraz przyjmując podział gminy na 23 obszary, których granice stanowią granice sołectw wchodzących w strukturę administracyjną gminy.

Tabela 10. Liczba mieszkańców w analizowanych jednostkach przestrzennych gminy Brudzew oraz powierzchnia obszarów

Obszar	Nazwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (ha)
1	Bogdałów	106	341,3
2	Bratuszyn	200	359,3
3	Brudzew	1 682	706,7
4	Brudzyń	320	511,6
5	Cichów	330	566,8
6	Chrząblice	262	244,2
7	Dąbrowa	158	442,8
8	Galew	351	323,3
9	Głowy	28	264,2
10	Izabelin	176	371,7
11	Janiszew	309	714,7
12	Janów	229	553,1
13	Kolnica	320	234,1
14	Kozubów	112	375,4
15	Koźmin	258	478,2
16	Krwony	505	1 330,3
17	Kuźnica Janiszewska	101	826,6
18	Kwiatków	36	387,9
19	Marulew	144	285,6
20	Olimpia	162	623,4
21	Podłużyce	42	102,5
22	Tarnowa	211	1 136,9
23	Wincentów	60	85,3
RAZEM		6 102	11 265,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brudzew.

Występowanie zjawisk kryzysowych – głównie w sferze społecznej, jak również w sferach przestrzeni, gospodarki i środowiska – stanowi podstawę dla delimitacji obszarów zdegradowanych w gminie. Miejsca szczególnej koncentracji wyżej wymienionych zjawisk determinują z kolei potrzeby rewitalizacyjne, a tym samym są bazą dla delimitacji obszaru rewitalizowanego. To na tym obszarze konieczne jest podjęcie skoncentrowanych i wycelowanych działań, które przyczynią się do

rozwiązania stwierdzonych problemów oraz wpłyną korzystnie na poprawę jakości życia mieszkańców. Poniżej przedstawiono wybrane problemy społeczne oraz pozostałe problemy zidentyfikowane na terenie gminy Brudzew. Wszystkie analizowane czynniki ujęto w tabelach.

4.1 Sfera społeczna

W polityce rewitalizacyjnej miast i gmin mocno akcentowane jest ukierunkowanie na wszelakie zjawiska i problemy społeczne mieszkańców. Ze względu na kompleksowość procesów rewitalizacyjnych głównie dąży się do odnowienia społecznego potencjału osiedli, dzielnic i sąsiedztwa, przez co miejscowe społeczności mają szanse na integrację z szerszym środowiskiem. Dlatego istotnym jest zidentyfikowanie problemów w sferze społecznej, które dotyczą określone społeczności lokalne oraz różne grupy interesariuszy mieszkańców lub użytkowników danego obszaru. To właśnie społeczność jest fundamentem zmian i najważniejszym czynnikiem sukcesu w procesie rewitalizacji, stąd jej problemy i potrzeby w obszarze jakości życia – są kluczowe.

4.1.1 Sytuacja demograficzna

Tabela 11. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – sytuacja demograficzna*

Obszar	Zmiana liczby mieszkańców danego obszaru w ciągu ostatnich 10 lat (2012-2021)	Gęstość zaludnienia (osoba/km ²)	Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	-15,00	31	27,36	98,11
2	39,00	56	17,00	66,50
3	26,00	238	17,54	59,22
4	-69,00	63	15,94	62,81
5	-8,00	58	15,15	67,58
6	3,00	107	19,85	59,54
7	-12,00	36	13,29	65,82
8	14,00	109	21,65	62,68
9	-17,00	11	7,14	71,43
10	13,00	47	22,73	62,50
11	6,00	43	19,74	58,25
12	-17,00	41	17,90	60,26
13	108,00	137	20,31	70,63
14	2,00	30	19,64	51,79
15	-14,00	54	17,83	61,24
16	-17,00	38	13,47	58,02
17	-12,00	12	6,93	60,40
18	-115,00	9	11,11	72,22
19	16,00	50	15,97	56,94
20	16,00	26	16,67	67,90
21	-3,00	41	11,90	69,05
22	3,00	19	20,38	55,92
23	4,00	70	16,67	61,67
Średnia	-2,13	57,65	17,57	62,00

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brudzew.

Stopniowe starzenie się społeczeństwa jest niekorzystnym procesem demograficznym, który generuje problemy różnego rodzaju (zmniejszanie zasobu siły roboczej, osłabienie lokalnego kapitału ludzkiego czy pogarszanie struktury rynku pracy). Starzenie się społeczeństwa ma również skutki finansowe dla systemu finansów publicznych w postaci wzrostu kosztów opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi. W społeczeństwie, w którym żyje dużo seniorów konieczne jest zapewnienie podstawowych potrzeb związanych zarówno z eliminacją barier infrastrukturalnych, jak i potrzeb kulturalnych, edukacyjnych. Osoby te często bywają samotne i żyją w izolacji od mieszkańców. Często też nie wiedzą, że mogą aktywnie spędzać czas wolny, angażując się w życie lokalnej społeczności.

Ponadto wyludnianie się gminy oraz mała gęstość zaludnienia, wynikające przede wszystkim ze zmieniających się trendów w sposobie życia mieszkańców oraz ogólnego trendu migracji ludności z małych miejscowości do większych miast, powoduje spadek jakości życia w danym obszarze. Dostęp do usług publicznych jest ograniczony, prowadzenie rozwijającej się działalności gospodarczej jest utrudnione, co w rezultacie jeszcze bardziej pogarsza sytuację ekonomiczną i gospodarczą. Mała gęstość zaludnienia oraz depopulacja wsi ma także zły wpływ na środowisko naturalne. Zmniejszenie liczby ludności oznacza mniejszą presję na glebę i zmniejszenie wykorzystania jej do celów produkcyjnych. W efekcie gleby są bardziej podatne na degradację, co powoduje, że są one mniej odpowiednie do uprawy roślin i hodowli zwierząt.

Wskaźniki określające liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców informują, że negatywne tendencje występują na pięciu obszarach o numerach: 23, 16, 17, 19 i 23. Kolejne wskaźniki określające zmianę liczby mieszkańców na przestrzeni ostatniej dekady oraz gęstość zaludnienia wskazują, że najwyższe natężenie negatywnych czynników występuje na obszarze nr 18, natomiast negatywne tendencje w obszarze wszystkich czterech analizowanych czynników występują na obszarach numer 16 i 17.

4.1.2 Rynek pracy

Tabela 12. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – rynek pracy*

Obszar	Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	0,00
2	0,00
3	0,06
4	0,31
5	0,30
6	0,00
7	1,27
8	0,00
9	0,00
10	0,00

11	0,32
12	0,87
13	0,00
14	1,79
15	0,00
16	0,00
17	0,00
18	0,00
19	0,69
20	0,00
21	0,00
22	0,95
23	0,00
Średnia	0,21

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Turku.

Straty i skutki społeczne, które powoduje bezrobocie są trudne do oszacowania. Pojawia się na niepokojącą skalę degradacja nie tylko bezrobotnych, ale także ich rodzin. Strata pracy, przejście na zasiłek, z kolei jego utrata i potrzeba korzystania z pomocy społecznej prowadzi do ubóstwa ze wszystkimi tego konsekwencjami. Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego. Wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, na realizację określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych. Najbardziej bolesnym aspektem bezrobocia jest zagrożenie bezpiecznej egzystencji własnej rodziny. Brak pracy ma nie tylko negatywny wpływ na ekonomiczną funkcję rodziny, ale też na sferę psychiki. Powoduje jej szybką degradację, potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa. Trudna sytuacja finansowa gospodarstw domowych dotkniętych bezrobociem wymusza także ograniczanie wydatków związanych z kształceniem dzieci. Bezrobocie naraża rodzinę na szereg niedogodności, sublimację wielu ważnych potrzeb, niewłaściwe kształtowanie osobowości jej członków. Praca zawodowa wyznacza bowiem postawy i zachowania dzieci, system stosowanych przez nie ocen, kontakty ze środowiskiem rówieśniczym, uznawane przez nie wartości czy preferowane cele. Dążenia dzieci i młodzieży są silnie związane z pozycją zawodową rodziców, a otaczająca rzeczywistość postrzegana jest przez pryzmat ich pracy zawodowej. Zmiany w statusie zawodowym choćby jednego z rodziców nie pozostają więc bez wpływu na dokonywaną przez młodych ludzi ocenę rzeczywistości oraz ich własnej pozycji. Bezrobocie jest często w rodzinie czynnikiem konfliktogennym i nasilającym patologie społeczne takie jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami, przemoc w rodzinie. Głębokość zmian w rodzinie spowodowanych bezrobociem zależy w dużej mierze od struktury rodziny, jej fazy rozwoju, statusu społecznego, stanu zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodziny oraz środowiska lokalnego. Bezrobocie rodziców dla dzieci i młodzieży kończącej pewien etap edukacji niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów dalszego kształcenia, obniżanie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć dodatkowych. Z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny, dzieci popadają w sytuacje konfliktowe

w szkole z wychowawcami i nauczycielami. Odbija się to wszystko bardzo silnie na postawach dzieci i młodzieży, na ich zachowaniu oraz wartościowaniu zjawisk i osób.

Rynek pracy został przedstawiony za pomocą wskaźnika obejmującego liczbę osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w 2021 roku w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Na podstawie zgromadzonych danych można stwierdzić, iż skala bezrobocia w gminie Brudzew nie jest wiodącym. Z analizy powyższego wskaźnika wynika, że negatywne tendencje odnotowuje się na obszarze jednostek o numerach: 4, 5, 7, 11, 12, 14, 19 oraz 22. Jednak biorąc pod uwagę najwyższe wartości wskaźników to obszary o nr 7 i 14 borykają się z największym problemem w obszarze długotrwałego bezrobocia.

4.1.3 Pomoc społeczna

Tabela 13. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – pomoc społeczna*

Obszar	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Udział osób w rodzinach objętych pomocą GOPS w ludności ogółem na danym obszarze	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	29,25	29,25	0,00	3,77	0,00	4,72
2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	6,78	6,78	0,06	1,49	0,12	0,54
4	10,31	10,31	0,00	1,88	0,00	2,81
5	6,67	6,67	0,00	1,82	0,00	0,61
6	7,25	7,25	0,38	0,76	0,00	0,76
7	3,16	3,16	0,00	1,90	0,00	0,00
8	3,99	3,99	0,28	0,00	0,28	0,85
9	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	14,20	14,20	0,00	1,70	0,57	0,00
11	7,44	7,44	0,00	1,29	0,00	0,00
12	7,86	7,86	0,87	0,00	0,00	1,31
13	3,75	3,75	0,31	0,94	0,00	0,00
14	2,68	2,68	0,00	0,89	0,00	0,00
15	11,63	11,63	0,78	0,39	0,39	1,94
16	4,95	4,95	0,00	0,99	0,00	0,40
17	3,96	3,96	0,00	0,00	0,00	0,99
18	8,33	8,33	0,00	5,56	0,00	0,00
19	1,39	1,39	0,00	0,00	0,00	0,00
20	8,64	8,64	1,23	1,23	0,00	1,23
21	4,76	4,76	0,00	0,00	0,00	0,00
22	5,21	5,21	0,47	0,95	0,00	0,95
23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Średnia	6,72	6,62	0,18	1,13	0,08	0,74

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Brudzewie.

Pomoc społeczna ma na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Jednym z analizowanych powyżej wskaźników jest liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Negatywne tendencje w obszarze tego wskaźnika odnotowuje się aż na jedenastu obszarach o numerach: 1, 3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15, 18 i 20. Spośród wymienionych obszarów cztery z nich charakteryzują się wysokim poziomem analizowanego wskaźnika – są to obszary o nr 1, 4, 10 oraz 15. Najbardziej korzystna sytuacja ma miejsce w obszarach jednostek o numerach 2, 9 oraz 23, gdzie nie zaobserwowano żadnego z analizowanych problemów.

Innym z analizowanych powyżej wskaźników jest liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Negatywne tendencje w obszarze tego wskaźnika odnotowuje się na obszarach o numerach: 6, 8, 12, 13, 15, 20 i 22. Spośród wytypowanych obszarów największe natężenia powyższego czynnika występuje na obszarze nr 20. Ubóstwo, to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Chociaż nikt nie kwestionuje faktu, że ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym, to dla polityki społecznej podstawowe znaczenie ciągle mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego. Aby skutecznie zapobiegać oraz walczyć ze skutkami ubóstwa niezbędne jest zidentyfikowanie grup ludności najbardziej na nie narażonych. Czynnikiem istotnie decydującym o sytuacji materialnej jednostki i jej rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby niewykształcone, bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych, a także rodziny, w których obecna jest osoba niepełnosprawna lub w podeszłym wieku. Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem "podstawowe potrzeby" kryją się poza wyżywieniem takie potrzeby jak: ubranie, opłaty mieszkaniowe, leczenie, uzyskanie wykształcenia. Pierwszą przesłanką, która uprawnia do ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej jest ubóstwo. Zjawisko to ma wiele przyczyn, które nie zawsze da się jasno wyodrębnić. Może ono być wywołane bezrobociem czy niepełnosprawnością, ale także biernością życiową i brakiem odpowiedzialności za siebie i własną rodzinę. Wczesna detekcja tzw. szybkie wykrywanie i docieranie do rodziny czy osób znajdujących się na skraju ubóstwa, a później intensywna praca socjalna przyczynia się do niwelowania zjawiska ubóstwa.

Kolejnym wskaźnikiem jest liczba osób pobierających pomoc społeczną z uwagi na niepełnosprawność w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wskaźnik ten informuje, że negatywne tendencje występują na obszarach o numerach: 1, 3, 4, 5, 7, 10, 11 i 18, ale najbardziej niekorzystna sytuacja występuje w obszarach nr 1 i 18. Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Pojawienie się grupy osób z dysfunkcjami zdrowotnymi powodującymi w konsekwencji niepełny udział w życiu społecznym dało przyczynę do zastanowienia się nad zagadnieniem niepełnosprawności. W każdym społeczeństwie istnieje pewien procent osób, które z przyczyn dziedzicznych, wrodzonych, w wyniku chorób, wypadków czy też nieprawidłowych warunków życia nie mają pełnej sprawności fizycznej lub psychicznej. We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka uważana jest za szczególnie istotny problem społeczny. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w sensie indywidualnym i społecznym. Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb. Obserwacje pracowników Ośrodka pozwalają stwierdzić, że sytuacja tej grupy osób jest bardzo trudna. Dużym problemem są także problemy architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają, ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu. Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości.

Inny wskaźnik brany pod uwagę w powyższej analizie dotyczy liczby osób objętych wsparciem z powodu uzależnienia od alkoholu w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Sytuacja szczególnie niekorzystna w tym obszarze ma miejsce w obszarach 3, 8, 10 i 15. Definicja uzależnienia wg klasyfikacji ICD 10 brzmi: „uzależnieniem nazywamy kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których przyjmowanie substancji lub grupy substancji dominuje nad innymi zachowaniami, które miały poprzednio dla pacjenta większą wartość”. Najbardziej popularnym uzależnieniem jest uzależnienie od alkoholu i narkotyków. Nadużywanie alkoholu w Polsce jest ogromnym problemem społecznym. Alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, a ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek z alkoholem. Alkoholizm jest częstą przyczyną rozluźnienia więzi rodzinnych, a w konsekwencji rozpadu rodziny. Uzależnienie od alkoholu jest również przyczyną sieroctwa dzieci oraz przestępstw przeciwko członkom rodziny. Należy zaznaczyć, że osoby znajdujące się w takich rodzinach bardzo

rzadko zgłaszają się po pomoc do odpowiednich instytucji. Bardzo często pozostają po prostu bierne i poddają się danej sytuacji nie wierząc, że może ona ulec zmianie. Należy również wspomnieć, że bardzo często wraz z uzależnieniem od alkoholu występuje zjawisko przemocy wobec domowników.

Liczba osób korzystających w 2021 roku z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest ściśle powiązana z poziomem bezrobocia na terenie gminy Brudzew. Jak wspomniano powyżej, utrata pracy negatywnie wpływa na ekonomiczną funkcję rodziny, co zmusza ją do korzystania z pomocy społecznej. Analiza wskaźnika pokazała, że najbardziej negatywne tendencje w tym obszarze odnotowuje się w obszarach nr 1 i 4.

4.1.4 Kultura

Tabela 14. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – kultura*

Obszar	Liczba stowarzyszeń/kół gospodyń wiejskich/OSP/organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba świetlic wiejskich/remiz OSP/budynków – miejsc aktywności społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba czytelników w 2022 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Zmiana liczby czytelników w ciągu ostatnich 10 lat (2013-2022)
1	0,00	0,00	1,89	-5
2	0,00	0,00	3,50	3
3	0,24	0,06	13,97	-31
4	0,63	0,31	4,69	0
5	0,91	0,30	6,06	-13
6	0,76	0,38	5,73	8
7	0,63	0,63	0,63	-27
8	1,14	0,57	2,85	4
9	0,00	0,00	0,00	-6
10	0,57	0,00	0,57	1
11	0,65	0,32	6,15	-16
12	0,87	0,44	1,31	-36
13	0,63	0,31	7,81	5
14	0,00	0,89	1,79	1
15	0,78	0,78	5,04	-32
16	0,99	0,20	3,56	-40
17	0,00	0,00	0,99	-11
18	0,00	0,00	0,00	-14
19	0,00	0,00	3,47	-1,01
20	0,62	0,62	3,70	-4
21	0,00	0,00	4,76	2
22	0,47	0,47	13,27	17
23	0,00	0,00	0,00	-1,01
Średnia	0,52	0,26	7,01	-8,52

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOK w Kolnicy.

Pojęcie szeroko rozumianej kultury jest wszechobecne. Współcześnie kulturę najczęściej utożsamia się z działaniami artystycznymi w dziedzinie muzyki, malarstwa, literatury, filmu lub innej dziedziny sztuki. Z kolei działalność kulturalna polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury. Tymi działaniami zajmują się instytucje kultury tj. muzea, biura wystaw artystycznych, galerie i centra

sztuki, biblioteki, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby. Poziom kultury na terenie gminy Brudzew został przedstawiony za pomocą wskaźników obejmujących liczbę stowarzyszeń/kół gospodyń wiejskich/OSP/organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczbę świetlic wiejskich/remiz OSP/budynków – miejsc aktywności społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczbę czytelników w 2022 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz zmianę liczby czytelników w ciągu ostatnich 10 lat. Najbardziej negatywne tendencje w obszarze czytelnictwa odnotowuje się na obszarach o numerach: 5, 7, 15, 16, 17 i 18. Sytuacja najlepiej wygląda w jednostkach o numerach 13 i 22, gdzie liczba czytelników była powyżej średniej dla gminy, a w ciągu ostatniej dekady liczba czytelników się zwiększyła. Analizując liczbę instytucji kultury działających na terenie gminy można zauważyć, że w ośmiu obszarach nie ma ani jednej takiej instytucji. Najlepsza sytuacja ma miejsce w jednostce o nr 8, gdzie wartość jest wyższa od średniej dla gminy, a natężenie tego czynnika jest najwyższe. W związku z powyższym szczególne negatywne tendencje odnotowuje się na obszarach jednostek o numerach 17 i 18, które charakteryzują się koncentracją wszystkich czterech czynników. Najbardziej korzystna sytuacja ma miejsce w okręgu numer 13.

4.1.5 Przestępczość

Tabela 15. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – przestępczość*

Obszar	Liczba wystawionych Niebieskich Kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw kryminalnych przeciw mieniu w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba wykroczeń w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	1,89	0,00	0,00
2	0,00	0,00	2,00
3	0,06	0,30	1,43
4	0,00	0,31	1,56
5	0,00	0,00	0,61
6	0,38	0,00	0,76
7	0,00	0,00	0,00
8	0,00	0,28	1,14
9	0,00	0,00	3,57
10	0,57	0,57	0,00
11	0,32	0,32	0,32
12	0,00	0,44	2,62
13	0,00	0,00	0,31
14	0,00	0,00	0,89
15	0,00	0,00	0,78
16	0,00	0,00	1,78
17	0,00	0,00	0,99
18	0,00	0,00	0,00
19	0,00	0,00	0,00
20	0,00	0,00	1,85
21	0,00	0,00	4,76
22	0,47	0,47	5,21
23	0,00	0,00	1,67
Średnia	0,11	0,18	1,31

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Turku.

Wielokrotnie wraz z uzależnieniem alkoholowym pojawia się problem przemocy domowej. Przemoc domowa może być generowana nie tylko ze strony alkoholizmu lecz także poprzez niezaradność życiową oraz poczucie bezsilności. Jako przemoc domową należy rozumieć jednorazowe lub powtarzające się świadome, celowe działania wystosowane przeciwko co najmniej jednej osobie z rodziny lub osobie pozostającej we wspólnym gospodarstwie domowym, w sposób narażający te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia naruszając nietykalność osobistą, godność, cielesność (w tym także seksualną) tym samym powodując szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołując cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. W celu skuteczniejszego diagnozowania, zapobiegania i rozwiązania problemów związanych z przemocą domową gmina jest zobowiązana do prowadzenia działań w zakresie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym oraz na poziomie wsparcia ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Skala zjawiska przemocy w rodzinie jest niezwykle trudna do oszacowania. W dużej mierze wynika to z niechęci ofiar do poszukiwania pomocy, wiary w zmianę sytuacji i przede wszystkim problemów, efektywne podejmowanie działań interwencyjnych i pomocowych w momencie zaistniałego problemu oraz współdziałanie z innymi podmiotami przy rozwiązywaniu problemu i przeciwdziałaniu patologiom, przemocy w rodzinie. Na podstawie zgromadzonych danych zostały obliczone poszczególne wskaźniki obrazujące sytuację społeczną związaną z przestępczością dla poszczególnych obszarów ujętych w tabeli powyżej. Zjawiska te zostały przedstawione za pomocą wskaźników obejmujących liczbę wystawionych Niebieskich Kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców; liczbę przestępstw kryminalnych przeciw mieniu w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbę wykroczeń w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Typowanie jednostek, na podstawie których wyznacza się obszar z najwyższą koncentracją zjawisk problemowych związanych z przestępczością, zostało przeprowadzone na podstawie analizy wszystkich wymienionych powyżej wskaźników. W związku z powyższym szczególne negatywne tendencje odnotowuje się na obszarze jednostki o nr 22, która charakteryzuje się koncentracją wszystkich trzech problemów, z kolei obszary o nr 9, 12, 21 oraz 22 charakteryzują się największym stężeniem problemów związanych z wykroczeniami, a w jednostce nr 1 wystawiona została najwyższa liczba Niebieskich Kart.

4.2 Sfera gospodarcza

W celu zobrazowania występowania zjawisk problemowych na obszarze gminy Brudzew w sferze gospodarczej dokonano analizy danych związanych z liczbą gospodarstw rolnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców, zmianą liczby gospodarstw rolnych w ciągu ostatnich 10 lat, liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, liczbą podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON w

przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbą podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców, co pokazuje poniższa tabela. Przedstawione w tabeli dane stanowią wartości poszczególnych wskaźników dla odpowiadających im jednostek przestrzennych tj. 23 obszarów analitycznych.

Tabela 16. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*

Obszar	Liczba gospodarstw rolnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Zmiana liczby gospodarstw rolnych w ciągu ostatnich 10 lat (2013-2022)	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	74,53	-11	5,66	9,43	0,00
2	43,00	11	7,00	9,00	0,00
3	12,37	7	7,73	10,52	0,30
4	2,19	1	3,13	7,50	0,00
5	30,00	15	9,09	12,42	0,61
6	21,76	2	4,20	6,49	0,38
7	31,01	-3	0,63	4,43	0,00
8	16,24	1	4,84	7,12	0,57
9	46,43	-4	3,57	3,57	0,00
10	49,43	7	5,11	5,68	1,14
11	25,24	15	1,62	3,24	0,00
12	30,13	-7	7,86	7,86	0,00
13	12,19	8	6,25	9,06	0,63
14	33,04	1	3,57	3,57	0,00
15	28,68	7	3,49	5,04	0,00
16	23,37	7	2,97	5,54	0,40
17	43,56	-3	6,93	6,93	0,99
18	61,11	-2	0,00	0,00	0,00
19	31,25	1	3,47	6,25	0,00
20	24,07	3	3,70	5,56	0,00
21	26,19	-4	7,14	9,52	0,00
22	26,07	3	4,27	5,21	0,00
23	31,67	-7	0,00	0,00	0,00
Średnia	22,81	2,09	5,41	7,74	0,28

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Statystyczny w Poznaniu.

Wysokie rozdrobnienie gospodarstw rolnych jest jednym z największych problemów, z jakim zmagają się polskie rolnictwo. Rozdrobnienie rolnictwa sprawia, że nieefektywnie wykorzystuje ono zasoby czynników wytwórczych. Wielu rolników prowadzi działalność często na kilku polach, porozrzucanych na relatywnie dużym obszarze, co utrudnia prowadzenie prac. Im mniejsze gospodarstwa rolne, tym mniej korzystają z efektów dużej skali, a w konsekwencji są mniej konkurencyjne. Małe gospodarstwa rolne wolniej akumulują kapitał, co ogranicza ich dalszy rozwój. Z kolei malejącą liczbą gospodarstw rolnych w połączeniu z niską liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz niską liczbą aktywnych podmiotów gospodarczych, stanowi problem dla konkurencyjności całej lokalnej gospodarki. Na podstawie zgromadzonych danych można stwierdzić, iż najbardziej niekorzystna sytuacja gospodarcza występuje na dwóch obszarach: 10 i 16, gdzie wszystkie analizowane wskaźniki

osiągnęły wartości gorsze niż średnia dla całej gminy. W jednostkach o numerach 1, 12 i 21 zaobserwowano tylko jeden problem – rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

4.3 Sfera funkcjonalno-przestrzenna

W celu zobrazowania występowania zjawisk problemowych na obszarze gminy Brudzew w sferze funkcjonalno-przestrzennej dokonano analizy danych związanych z liczbą ogólnodostępnych obiektów sportowych (bez szkolnych), liczbą ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych), odległością od podstawowych usług (sklep, bank, poczta, podmioty medyczne, kościół), odległością od dużych ośrodków miejskich oraz odległością od drogi wojewódzkiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Dogłębna analiza sfery funkcjonalno-przestrzennej jest niezwykle istotna z uwagi na potencjalne możliwości typowania konkretnych działań rewitalizacyjnych w przestrzeni gminy.

Tabela 17. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*

Obszar	Liczba ogólnodostępnych obiektów sportowych (bez szkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Odległość od podstawowych usług (sklep, bank, poczta, podmioty medyczne, kościół) (w km) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Odległość od dużych ośrodków miejskich (w km) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Odległość od drogi wojewódzkiej (w km) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	0,00	0,94	5,09	10,47	3,02
2	0,00	0,00	1,85	4,75	1,00
3	0,06	0,12	0,00	0,78	0,20
4	0,00	0,31	0,81	3,69	0,22
5	0,00	0,30	0,91	4,88	1,70
6	0,00	0,00	2,06	4,01	1,07
7	0,00	0,00	4,43	10,44	3,48
8	0,00	0,00	1,60	2,59	0,00
9	0,00	0,00	20,71	67,50	30,00
10	0,00	0,57	4,43	4,89	2,95
11	0,00	0,32	1,00	5,18	1,78
12	0,00	0,44	2,18	7,90	3,32
13	0,00	0,31	0,47	3,63	0,97
14	0,00	0,89	10,27	18,21	14,29
15	0,00	0,00	2,60	7,17	3,88
16	0,00	0,20	0,93	2,81	1,56
17	0,00	0,00	8,51	19,31	13,07
18	0,00	2,78	30,56	57,50	30,56
19	0,00	0,69	2,08	7,64	0,28
20	0,00	0,00	3,95	9,63	0,31
21	0,00	0,00	23,57	49,52	33,10
22	0,00	0,47	1,14	6,02	0,00
23	0,00	1,67	7,67	16,83	0,58
Średnia	0,02	0,25	2,04	5,48	2,07

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brudzew.

Gmina Brudzew jest uboga w ogólnodostępne obiekty sportowe. Pod względem posiadania ogólnodostępnych placów zabaw sytuacja najlepiej wygląda w okręgach nr 18 i 23. Obszarami

najlepiej usytuowanymi pod względem odległości od podstawowych usług, dużych ośrodków miejskich i drogi wojewódzkiej, są obszary o numerach: 2, 3, 4, 5, 8, 11, 13 oraz 16. Najgorzej skomunikowane są obszary nr 18 i 21. Jednostki przestrzenne, które charakteryzują się koncentracją wszystkich pięciu problemów o charakterze przestrzenno-funkcyjnym to obszary o numerach: 7, 9, 15, 17 oraz 21. Najlepsza sytuacja została odnotowana w okręgach nr 4, 5, 11, 13 i 16.

4.4 Sfera techniczna

W celu zobrazowania występowania zjawisk problemowych na obszarze gminy Brudzew w sferze technicznej dokonano analizy danych związanych z liczbą obiektów komunalnych wymagających remontów w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbą pustostanów w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Pustostan jest powiązany z raportowaniem do GUS przez gminy mieszkań i budynków z zasobu przeznaczonego na wynajem, ale aktualnie nie zajętych. Powodami niezagospodarowania pustostanów może być zły stan techniczny lub niespełnianie przez lokal warunków technicznych dla lokali mieszkalnych czy roszczenia do nieruchomości. Lokale wymagające ulepszeń, poprowadzenia mediów i przebudowy mogą oczekiwać na remont całego budynku lub dostępność do przeprowadzenia niezbędnych instalacji przez inne mieszkania i lokale. Potrzeby remontowo-modernizacyjne budynków i lokali gminy Brudzew znacznie przekraczają obecne możliwości finansowe. Wysoka liczba obiektów komunalnych wymagających remontów również wynika z braków środków na remont, co z kolei wiąże się z postępującym procesem niszczenia tych budynków.

Tabela 18. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*

Obszar	Liczba obiektów komunalnych wymagających remontów w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba pustostanów w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	0,00	0,00
2	0,00	0,00
3	0,18	1,37
4	0,00	0,00
5	0,00	0,61
6	0,00	0,00
7	0,00	1,27
8	0,28	0,00
9	0,00	17,86
10	0,00	0,00
11	0,00	1,29
12	0,00	3,93
13	0,00	0,31
14	0,89	2,68
15	0,00	2,33
16	0,00	0,00
17	0,00	4,95
18	5,56	30,56
19	0,00	0,00
20	0,62	0,62
21	0,00	7,14
22	0,00	1,90

23	0,00	0,00
Średnia	0,13	1,29

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brudzew.

Ocena powyższych czynników pozwoliła na zdiagnozowanie obszaru o największej koncentracji problemów o charakterze technicznym. Poziom natężenia poszczególnych czynników przedstawia tabela powyżej. Spośród dziewięciu jednostek urbanistycznych, gdzie liczba pustostanów jest wyższa niż średnia dla całej gminy, dwa charakteryzują się ich najwyższą liczbą: 14 i 18. Do jednostek przestrzennych, charakteryzujących się największą koncentracją problemów o charakterze technicznym, zaliczyć trzeba obszar o nr 18. Najkorzystniejsza sytuacja ma miejsce na obszarach o numerach: 1, 2, 4, 6, 10, 16, 19 oraz 23.

4.5 Sfera środowiskowa

W celu zobrazowania rozkładu zjawisk problemowych na obszarze gminy Brudzew w sferze środowiskowej dokonano analizy danych związanych z masą odpadów zawierających azbest pozostałych do unieszkodliwienia przypadająca na 1 mieszkańca, liczbą nieruchomości segregujących odpady, liczbą przydomowych oczyszczalni, liczbą zainstalowanych OZE, powierzchnią gruntów zalesionych, powierzchnią wód zajętych przez wody powierzchniowe oraz powierzchnią odkrywek/terenów zdegradowanych, co pokazuje tabela nr 19. Przedstawione w niej dane stanowią wartości poszczególnych wskaźników w przeliczeniu na 100 mieszkańców dla odpowiadających im jednostek przestrzennych. Dodatkowo analizie został poddany czynnik jakościowy związany z występowaniem obszarów zalewowych/zagrożonych powodzią – tabela nr 20.

Tabela 19. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cz. 1*

Obszar	Masa odpadów zawierających azbest pozostałych do unieszkodliwienia przypadająca na 1 mieszkańca (kg/osoba) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ilość nieruchomości segregujących odpady w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przydomowych oczyszczalni w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zainstalowanych OZE w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	147 240,57	29,25	10,38	2,83
2	46 416,00	27,00	11,50	5,00
3	18 114,45	29,31	0,59	3,63
4	31 145,63	16,88	1,25	0,00
5	57 272,73	25,45	4,85	4,24
6	64 723,28	23,28	6,49	2,29
7	78 655,06	24,68	8,86	4,43
8	1 709,40	26,78	7,41	5,13
9	171 428,57	25,00	0,00	3,57
10	39 801,14	27,84	6,82	2,27
11	48 470,87	24,27	5,83	7,77
12	57 090,83	27,51	7,42	3,49

13	14 484,38	27,81	2,50	8,75
14	113 839,29	22,32	16,07	6,25
15	55 639,53	27,13	8,91	5,43
16	41 509,90	23,56	3,37	2,18
17	84 133,66	29,70	15,84	5,94
18	241 041,67	25,00	2,78	2,78
19	92 395,83	27,78	6,25	3,47
20	58 935,19	25,93	3,09	6,17
21	93 571,43	23,81	11,90	9,52
22	69 668,25	29,38	3,32	4,27
23	184 125,00	23,33	11,67	3,33
Średnia	45 308,85	26,45	4,65	4,15

Obszar	Powierzchnia gruntów zalesionych (ha) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Powierzchnia wód zajętych przez wody powierzchniowe (ha) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Powierzchnia odkrywek/terenów zdegradowanych (ha) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
1	39,19	3,19	1,38
2	5,57	1,88	0,00
3	1,56	0,83	0,00
4	3,57	1,03	0,00
5	15,55	2,12	0,00
6	4,65	0,02	0,00
7	12,05	7,94	0,00
8	17,09	0,21	1,63
9	7,61	50,89	489,11
10	39,66	1,32	0,92
11	1,79	36,60	14,67
12	4,76	6,04	0,00
13	2,91	0,99	0,00
14	7,90	35,11	0,00
15	1,56	33,35	14,03
16	84,35	337,62	25,64
17	502,34	6,50	0,00
18	37,53	34,28	370,39
19	8,97	2,05	0,53
20	136,36	1,93	5,49
21	19,05	1,43	0,00
22	345,18	0,74	1,16
23	24,55	0,42	0,00
Średnia	37,28	33,58	8,23

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brudzew.

Tabela 20. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cz. 2*

Obszar	Występowanie obszarów zalewowych/zagrożonych powodzią (TAK lub NIE)
1	TAK
2	TAK
3	TAK
4	TAK
5	TAK
6	TAK
7	TAK
8	NIE
9	TAK
10	TAK
11	TAK
12	TAK
13	TAK

14	TAK
15	TAK
16	TAK
17	TAK
18	TAK
19	TAK
20	NIE
21	TAK
22	NIE
23	NIE

* kolorem czerwonym oznaczono wynik negatywny dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik pozytywny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brudzew.

Azbest jest substancją o udowodnionym działaniu rakotwórczym, powoduje też pylicę azbestową, czy choroby opłucnej. Azbest występuje w powietrzu w niebezpiecznej formie mikroskopijnych włókien, przyczynia się do długotrwałego i utajonego rozwoju chorób, a jego szkodliwość jest często bagatelizowana. Był używany w budownictwie przede wszystkim do produkcji dachów (w latach 70. był tzw. boom na dachy z eternitu, które zawierały azbest), a także rur, elementów elewacji i innych. W 2002 r. Rada Ministrów przyjęła krajowy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Jego realizacja zaplanowana została na lata 2003–2032. Program zakłada usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest do końca 2032 r. Jednocześnie Program ma na celu minimalizowanie negatywnych skutków zdrowotnych, powodowanych kontaktem z włóknami azbestowymi oraz zlikwidowanie szkodliwego oddziaływania na środowisko wyrobów zawierających azbest. W gminie Brudzew tylko w sześciu obszarach (nr 3, 4, 8, 10, 13, 16) masa odpadów zawierających azbest przypadająca na jednego mieszkańca jest niższa niż średnia dla całej gminy. W pozostałych okręgach natężenie tego czynnika jest znacznie wyższe, a w pięciu z nich przekracza średnią kilkukrotnie – są to obszary o numerach 1, 9, 14, 18 oraz 23.

Analiza czynników związanych z ekologią tj. segregacja odpadów, przydomowe oczyszczalnie oraz OZE pokazała, że najbardziej negatywne tendencje w tym obszarze odnotowuje się w obszarach nr 6 i 23. Najbardziej korzystna sytuacja występuje na obszarach jednostek o nr 13 i 22.

Ochronne funkcje lasu związane są ze stabilizującym oddziaływaniem lasu na środowisko przyrodnicze tj. wpływ na obieg wody, opady, cyrkulację powietrza, temperaturę, klimat globalny i mikroklimat, zapobieganie erozji gleb, zapewnia warunki do zachowania bioróżnorodności oraz poprawia warunki produkcji rolniczej. Dwie trzecie wszystkich analizowanych jednostek jest uboga w tereny zalesione, a występujące kompleksy leśne nie są zbyt duże, częściej spotyka się małe lasy i bory, poprzecinane polami uprawnymi i łąkami. Największe zalesione powierzchnie znajdują się na obszarach nr 17 i 22, a najmniejsze na obszarach o numerach 3, 11 oraz 15.

Kolejne z analizowanych czynników – powierzchnia wód zajętych przez wody powierzchniowe, powierzchnia odkrywek/terenów zdegradowanych oraz występowanie obszarów zalewowych/zagrożonych powodzią – są ściśle ze sobą powiązane. Górnictwo odkrywkowe negatywnie oddziałuje na środowisko przyrodnicze. Prowadzi do zmiany dotychczasowego sposobu zagospodarowania powierzchni terenu, przekształceń powierzchni ziemi (wyrębiska, zwałowiska) oraz budowy nowych obiektów przemysłowo-administracyjnych. Jednak działalność górnictwa powoduje przede wszystkim zakłócenie bilansu wodnego na danym obszarze: powstanie lejów depresyjnych, czyli obszarów z obniżonym zwierciadłem wód podziemnych na skutek odwodniania odkrywek oraz chodników i szybów kopalni głębinowych, całkowite zdrenowanie niektórych poziomów wodonośnych, zanik źródeł, wysuszenie studni gospodarskich i ujęć komunalnych oraz cieków powierzchniowych oraz zmiany jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Z kolei zmiany jakości wód powierzchniowych powodują niszczenie flory i fauny wodnej i korozję budowli hydrotechnicznych, w nieckach zapadliskowych powstają sztuczne zbiorniki wodne, a zmiany jakości wód gruntowych czy powstanie zalewisk powodują korozję i mechaniczne uszkodzenia fundamentów i budynków. Skutkiem zalania lub osuszenia gruntu jest zmniejszenie produktywności użytków rolnych lub ich całkowite zniszczenie. Ze składowisk przemysłowych i hałd następuje ługowanie substancji mineralnych, takich jak: chlorki, siarczany, związki glinu i żelaza, metale ciężkie, które zanieczyszczają wody podziemne i powierzchniowe. Obecnie na terenie gminy Brudzew nie funkcjonuje już kopalnia węgla brunatnego Koźmin KWB Adamów (obecnie funkcjonuje tam elektrownia słoneczna), ale jej likwidacja spowodowała dalsze zmiany w środowisku wodnym. W przypadku likwidacji kopalń odkrywkowych, po zatrzymaniu urządzeń pompujących następuje zatopienie wyrębisk i powstanie poeksploatacyjnych zbiorników wodnych na powierzchni terenu. Z kolei tworzenie się zalewisk na powierzchni osiadłego terenu dodatkowo zwiększa ryzyko występowania terenów zalewowych. Dodatkowo intensywne opady, wzbierania rzek lub (znacznie rzadziej) podnoszenia poziomu wód gruntowych narażają te tereny na częściowe lub całkowite zalanie. Na podstawie zgromadzonych danych można stwierdzić, że terenami najbardziej narażonymi na podtopienia i powódzie są obszary o numerach 9, 11, 15, 16 oraz 18. Spośród pozostałych analizowanych obszarów tylko cztery nie znajdują się w strefie występowania terenów zagrożonych powodzią – są to okręgi nr 8, 20, 22 i 23.

Ocena ilościowa i jakościowa wszystkich wymienionych wyżej wskaźników pozwoliła wytyczyć obszary o najbardziej niekorzystnej sytuacji. W związku z powyższym szczególnie niekorzystne tendencje, gdzie występuje siedem z ośmiu negatywnych czynników, odnotowuje się w obszarach nr 9 i 11.

5 WYBÓR OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

W celu wyłonienia obszaru zdegradowanego w pierwszej kolejności dokonano analizy koncentracji problemów społecznych w odniesieniu do całej gminy Brudzew. Analiza problemów społecznych obejmowała diagnozę ilościową w obszarze dziesiętnastu różnych czynników społecznych odnoszących się do sytuacji demograficznej, rynku pracy, pomocy społecznej, kultury i przestępczości. Dodatkowo diagnozę ilościową pogłębiono o analizę czynników gospodarczych, technicznych, środowiskowych i funkcjonalno-przestrzennych.

W celu zobrazowania całościowej sytuacji gminy Brudzew dokonano zestawienia wszystkich czynników analizowanych w gminie, co przedstawia tabela nr 21.

Na podstawie danych zawartych w tabeli 21 dotyczącej skali zjawisk kryzysowych stwierdza się, iż najwięcej zjawisk kryzysowych występuje na terenie obszarów o numerach: 9, 11, 12, 14, 15, 17 oraz 18.

W celu zoptymalizowania wyboru obszarów kwalifikujących się jako obszary zdegradowane zastosowano metody statystyczne oparte na wyznaczeniu mediany⁶ zbioru wartości liczbowych występujących w poszczególnych obszarach jako negatywne zjawiska kryzysowe ogółem. W celu zobrazowania całościowej sytuacji gminy Brudzew dokonano zestawienia wszystkich czynników analizowanych w gminie, co przedstawia tabela nr 21.

Dane⁷ rosnąco: 6, 14, 14, 16, 17, 17, 18, 19, 19, 19, 19, 20, 20, 20, 20, 20, 21, 21, 22, 23, 23, 25, 25.

Liczba danych: $n = 23$

Mediana = 20

Jako obszar zdegradowany wyznacza się zatem obszary o liczbie zjawisk kryzysowych powyżej mediany (20) tj. obszary o numerach: 9, 11, 12, 14, 15, 17 oraz 18.

⁶ W statystyce jest to wartość cechy w szeregu uporządkowanym, powyżej i poniżej której znajduje się jednakowa liczba obserwacji. Wyznaczenie mediany z jakiegoś zbioru liczb, polega na wypisaniu tych liczb w kolejności niemalejącej, a następnie wybraniu liczby środkowej (w przypadku gdy występuje nieparzysta liczba liczb w zbiorze). Jeżeli występuje parzysta liczba liczb w zbiorze, to mediana jest równa średniej arytmetycznej dwóch środkowych liczb.

⁷ Wartości liczbowe występujące w poszczególnych obszarach jako negatywne zjawiska kryzysowe ogółem.

Tabela 21. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.

Obszar	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK GOSPODARCZYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK TECHNICZNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK ŚRODOWISKOWYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK KRYZYSOWYCH OGÓŁEM
1 (Bogdałów)	10	1	4	0	4	19
2 (Bratuszyn)	6	2	2	0	4	14
3 (Brudzew)	11	2	1	2	3	19
4 (Brudzyń)	10	3	1	0	4	18
5 (Cichów)	7	3	1	0	5	16
6 (Chrząblice)	7	4	3	0	6	20
7 (Dąbrowa)	7	3	5	0	5	20
8 (Galew)	5	4	2	1	2	14
9 (Głowy)	7	3	5	1	7	23
10 (Izabelin)	9	5	3	0	3	20
11 (Janiszew)	10	4	1	0	7	22
12 (Janów)	12	1	4	1	5	23
13 (Kolnica)	1	2	1	0	2	6
14 (Kozubów)	5	4	4	2	6	21
15 (Koźmin)	10	4	5	1	5	25
16 (Krwony)	8	5	2	0	5	20
17 (Kuźnica Janiszewska)	9	3	5	1	3	21
18 (Kwiatków)	10	3	4	2	6	25
19 (Marulew)	7	4	3	0	5	19
20 (Olimpia)	9	4	4	1	2	20
21 (Podłżyce)	7	1	5	1	5	19
22 (Tarnowa)	9	4	2	1	1	17
23 (Wincentów)	6	3	3	0	5	17

Źródło: Opracowanie własne.

6 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZOWANEGO NA TERENIE GMINY BRUDZEW

6.1 Analiza danych na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizowanego

Wszelkie dane pozyskane w celu dokonania diagnoz ilościowych i jakościowych zostały przedstawione w zestawieniach tabelarycznych.

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizowanego dokonano pogłębionej analizy problemów społecznych, gospodarczych, funkcjonalno-przestrzennych, technicznych oraz środowiskowych występujących na obszarze zdegradowanym – wykorzystując dane ilościowe oraz jakościowe.

Wykaz jednostek na obszarze zdegradowanym wraz z liczbą ich mieszkańców oraz powierzchnią danego obszaru przedstawiono w tabeli nr 22.

Tabela 22. Jednostki administracyjne zaliczone do obszaru zdegradowanego

Obszar	Nazwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (ha)
9	Głowy	28	264,2
11	Janiszew	309	714,7
12	Janów	229	553,1
14	Kozubów	112	375,4
15	Koźmin	258	478,2
17	Kuźnica Janiszewska	101	826,6
18	Kwiatków	36	387,9
RAZEM		1 073	3 600,1

Źródło: Opracowanie własne.

6.2 Sfera społeczna

6.2.1 Sytuacja demograficzna

Analiza sytuacji demograficznej została przeprowadzona na podstawie danych dotyczących zmiany liczby mieszkańców danego obszaru w ciągu ostatnich 10 lat, gęstości zaludnienia, liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 23. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – sytuacja demograficzna*

Obszar	Zmiana liczby mieszkańców danego obszaru w ciągu ostatnich 10 lat (2012-2021)	Gęstość zaludnienia (osoba/km ²)	Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9	-17,00	11	7,14	71,43
11	6,00	43	19,74	58,25
12	-17,00	41	17,90	60,26
14	2,00	30	19,64	51,79
15	-14,00	54	17,83	61,24
17	-12,00	12	6,93	60,40
18	-115,00	9	11,11	72,22
Średnia	-7,26	8,70	17,05	59,74

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Brudzew.

Koncentracja dwóch spośród czterech analizowanych negatywnych zjawisk w obszarze demograficznym występuje na obszarach o nr 9, 17 i 18. Najkorzystniejsza sytuacja jest w okręgu numer 11, gdzie nie odnotowano żadnego negatywnego zjawiska. Ponadto tylko w okręgu nr 14 liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym jest niższa od średniej, a gęstość zaludnienia we wszystkich analizowanych jednostkach przestrzennych jest wyższa niż średnia dla gminy.

6.2.2 Rynek pracy

Analiza rynku pracy została przeprowadzona na podstawie danych dotyczących liczby osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 24. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – rynek pracy*

Obszar	Liczba osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9	0,00
11	0,32
12	0,87
14	1,79
15	0,00
17	0,00
18	0,00
Średnia	0,47

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Turku.

Wysoki wskaźnik liczby osób bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 24 miesiące występuje na obszarach o numerach 12 i 14. Najwyższe natężenie analizowanego zjawiska w sferze rynku pracy odnotowuje się na obszarze jednostki o nr 14.

6.2.3 Pomoc społeczna

Na podstawie danych z GOPS w Brudzewie przedstawiono poszczególne wskaźniki obrazujące sytuację społeczną na obszarze zdegradowanym. Zjawiska społeczne związane bezpośrednio ze sferą pomocy społecznej zostały przedstawione za pomocą wskaźników ujętych w tabeli poniżej.

Tabela 25. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – pomoc społeczna*

Obszar	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Udział osób w rodzinach objętych pomocą GOPS w ludności ogółem na danym obszarze	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11	7,44	7,44	0,00	1,29	0,00	0,00
12	7,86	7,86	0,87	0,00	0,00	1,31
14	2,68	2,68	0,00	0,89	0,00	0,00
15	11,63	11,63	0,78	0,39	0,39	1,94
17	3,96	3,96	0,00	0,00	0,00	0,99
18	8,33	8,33	0,00	5,56	0,00	0,00
Średnia	7,55	1,82	0,37	0,75	0,09	0,84

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Brudzewie.

Najbardziej niekorzystna sytuacja występuje w obszarze nr 15, gdzie odnotowano wszystkie problemy. Drugim najbardziej zdegradowanym obszarem jest jednostka o numerze 12, gdzie występują cztery z sześciu negatywnych zjawisk. Najlepsza sytuacja ma miejsce w jednostce numer 9, gdzie nie zanotowano żadnego z problemów.

6.2.4 Kultura

Analiza sytuacji kultury w gminie Brudzew została przeprowadzona w oparciu o dane dotyczące liczby stowarzyszeń/kół gospodyń wiejskich/OSP/organizacji pozarządowych, liczby świetlic wiejskich/remiz OSP/budynków – miejsc aktywności społecznej, liczby czytelników w 2022 r. oraz zmianę liczby czytelników w ciągu ostatnich 10 lat. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 26. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – kultura*

Obszar	Liczba stowarzyszeń/kół gospodyń wiejskich/OSP/organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba świetlic wiejskich/remiz OSP/budynków – miejsc aktywności społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba czytelników w 2022 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Zmiana liczby czytelników w ciągu ostatnich 10 lat (2013-2022)
9	0,00	0,00	0,00	-6
11	0,65	0,32	6,15	-16
12	0,87	0,44	1,31	-36
14	0,00	0,89	1,79	1
15	0,78	0,78	5,04	-32
17	0,00	0,00	0,99	-11
18	0,00	0,00	0,00	-14
Średnia	0,56	0,47	3,54	-4,96

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych GOK w Kolnicy.

Koncentracja negatywnych zjawisk w obszarze kultury występuje w jednostkach o numerach 9, 17 oraz 18, gdzie odnotowano wszystkie z czterech problemów. Spośród siedmiu analizowanych obszarów, tylko w jednym odnotowano wzrost liczby czytelników – jest to okręg nr 14, w pozostałych jednostkach liczba czytelników spadła. Sytuacja najlepiej wygląda w obszarze nr 15.

6.2.5 Przestępczość

Przedstawiając sytuację obejmującą sferę społeczną na terenie obszaru zdegradowanego, należy uwzględnić zjawiska związane z przestępczością. Zjawiska te zostały przedstawione za pomocą danych dotyczących liczby wystawionych Niebieskich Kart, liczby przestępstw kryminalnych przeciw mieniu oraz liczbę wykroczeń. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 27. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – przestępczość*

Obszar	Liczba wystawionych Niebieskich Kart w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw kryminalnych przeciw mieniu w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba wykroczeń w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9	0,00	0,00	3,57
11	0,32	0,32	0,32
12	0,00	0,44	2,62
14	0,00	0,00	0,89
15	0,00	0,00	0,78
17	0,00	0,00	0,99
18	0,00	0,00	0,00
Średnia	0,09	0,19	1,12

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Turku.

Wysoki wskaźnik liczby stwierdzonych przestępstw występuje na obszarach nr 11 i 12. Z kolei liczba wykroczeń najwyższy wskaźnik osiągnęła w okręgach nr 9 i 12. W jednostce o numerze 11

odnotowano najwyższy wskaźnik wystawionych Niebieskich Kart. Najbardziej korzystna sytuacja występuje w obszarze numer 18, gdzie nie odnotowano żadnego z analizowanych problemów.

6.3 Sfera gospodarcza

Oceniając występowanie negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej na obszarze zdegradowanym, dokonano analizy danych ilościowych związanych z liczbą gospodarstw rolnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców, zmianą liczby gospodarstw rolnych w ciągu ostatnich 10 lat, liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, liczbą podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbą podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 28. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*

Obszar	Liczba gospodarstw rolnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Zmiana liczby gospodarstw rolnych w ciągu ostatnich 10 lat (2013-2022)	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9	46,43	-4	3,57	3,57	0,00
11	25,24	15	1,62	3,24	0,00
12	30,13	-7	7,86	7,86	0,00
14	33,04	1	3,57	3,57	0,00
15	28,68	7	3,49	5,04	0,00
17	43,56	-3	6,93	6,93	0,99
18	61,11	-2	0,00	0,00	0,00
Średnia	31,41	0,30	4,10	4,94	0,09

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Statystyczny w Poznaniu.

Najbardziej niekorzystna sytuacja występuje na obszarach nr 9 i 18 – zanotowano tam cztery z pięciu analizowanych problemów. Najwięcej problemów z rozdrobnieniem rolnictwa występuje w jednostkach: 9, 17 oraz 18, a najwyższe natężenie negatywnych czynników związanych z prowadzeniem działalności i aktywnymi podmiotami gospodarczymi odnotowano w obszarach nr 9 i 14. Sytuacja najlepiej wygląda w okręgach numer 12 i 15, gdzie zaobserwowano tylko po jednym z negatywnych czynników.

6.4 Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Dla oceny sytuacji występowania negatywnych zjawisk na obszarze zdegradowanym w sferze funkcjonalno-przestrzennej dokonano analizy danych ilościowych związanych z liczbą ogólnodostępnych obiektów sportowych (bez szkolnych), liczbą ogólnodostępnych placów zabaw

(bez szkolnych), odległością od podstawowych usług (sklep, bank, poczta, podmioty medyczne, kościoły), odległością od dużych ośrodków miejskich oraz odległością od drogi wojewódzkiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 29. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*

Obszar	Liczba ogólnodostępnych obiektów sportowych (bez szkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Odległość od podstawowych usług (sklep, bank, poczta, podmioty medyczne, kościoły) (w km) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Odległość od dużych ośrodków miejskich (w km) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Odległość od drogi wojewódzkiej (w km) w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9	0,00	0,00	20,71	67,50	30,00
11	0,00	0,32	1,00	5,18	1,78
12	0,00	0,44	2,18	7,90	3,32
14	0,00	0,89	10,27	18,21	14,29
15	0,00	0,00	2,60	7,17	3,88
17	0,00	0,00	8,51	19,31	13,07
18	0,00	2,78	30,56	57,50	30,56
Średnia	0,00	0,37	4,82	12,31	6,68

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brudzew.

Z analizy powyższych wskaźników wynika, że na obszarze zdegradowanym nie ma żadnych ogólnodostępnych obiektów sportowych. Najlepiej skomunikowane są jednostki o numerach 11, 12 oraz 15. Największe natężenie negatywnych zjawisk występuje w okręgach o numerach 9 i 17 – odnotowano tam wszystkie analizowane problemy. Najlepiej sytuacja wygląda w obszarze nr 12.

6.5 Sfera techniczna

W sferze technicznej dokonano analizy danych ilościowych związanych z liczbą obiektów komunalnych wymagających remontów w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbą pustostanów w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W poniższej tabeli przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 30. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*

Obszar	Liczba obiektów komunalnych wymagających remontów w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba pustostanów w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9	0,00	17,86
11	0,00	1,29
12	0,00	3,93
14	0,89	2,68
15	0,00	2,33

17	0,00	4,95
18	5,56	30,56
Średnia	0,28	4,01

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brudzew.

Negatywne tendencje odnotowuje się w obszarze nr 18 – jest tam największa liczba obiektów komunalnych wymagających remontu oraz najwięcej pustostanów. Sytuacja najlepiej prezentuje się w obszarze numer 11.

6.6 Sfera środowiskowa

W sferze środowiskowej dokonano analizy danych ilościowych związanych z masą odpadów zawierających azbest pozostałych do unieszkodliwienia przypadająca na 1 mieszkańca w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczbą nieruchomości segregujących odpady w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczbą przydomowych oczyszczalni w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczbą zainstalowanych OZE w przeliczeniu na 100 mieszkańców, powierzchnią gruntów zalesionych w przeliczeniu na 100 mieszkańców, powierzchnią wód zajętych przez wody powierzchniowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców, powierzchnią odkrywek/terenów zdegradowanych w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz czynnik jakościowy związany z występowaniem obszarów zalewowych/zagrożonych powodzią. W poniższych tabelach przedstawione zostały wartości poszczególnych wskaźników odpowiadające poszczególnym jednostkom przestrzennym obszaru zdegradowanego.

Tabela 31. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cz. 1*

Obszar	Masa odpadów zawierających azbest pozostałych do unieszkodliwienia przypadająca na 1 mieszkańca (kg/osoba) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ilość nieruchomości segregujących odpady w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przydomowych oczyszczalni w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zainstalowanych OZE w przeliczeniu na 100 mieszkańców
9	171 428,57	25,00	0,00	3,57
11	48 470,87	24,27	5,83	7,77
12	57 090,83	27,51	7,42	3,49
14	113 839,29	22,32	16,07	6,25
15	55 639,53	27,13	8,91	5,43
17	84 133,66	29,70	15,84	5,94
18	241 041,67	25,00	2,78	2,78
Średnia	71 883,78	26,00	8,67	5,68
Obszar	Powierzchnia gruntów zalesionych (ha) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Powierzchnia wód zajętych przez wody powierzchniowe (ha) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Powierzchnia odkrywek/terenów zdegradowanych (ha) w przeliczeniu na 100 mieszkańców	
9	7,61	50,89	489,11	
11	1,79	36,60	14,67	

12	4,76	6,04	0,00
14	7,90	35,11	0,00
15	1,56	33,35	14,03
17	502,34	6,50	0,00
18	37,53	34,28	370,39
Średnia	51,47	26,60	32,79

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla gminy Brudzew, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brudzew.

Tabela 32. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cz. 2*

Obszar	Występowanie obszarów zalewowych/zagrożonych powodziami (TAK lub NIE)
9	TAK
11	TAK
12	TAK
14	TAK
15	TAK
17	TAK
18	TAK

* kolorem czerwonym oznaczono wynik poniżej średniej dla obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym wynik powyżej średniej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Brudzew.

Najwyższe natężenie negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej występuje na obszarach nr 9 i 18, natomiast na obszarach o numerach 12 i 17 sytuacja wygląda najlepiej. Na wszystkich jednostkach obszaru zdegradowanego występuje zagrożenie powodziowego z uwagi na występowanie obszarów zalewowych.

6.7 Podsumowanie analizy danych na potrzeby wyznaczenia obszaru rewitalizowanego

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji dokonano analizy czynników w sferze społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej. Wartości wskaźników, które wskazywały na występowanie zjawiska problemowego w danym obszarze, zostały sumarycznie zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 33. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego

Obszar	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK GOSPODARCZYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK FUNKCJONALNO- PRZESTRZENNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK TECHNICZNYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK ŚRODOWISKOWYCH	LICZBA NEGATYWNYCH ZJAWISK KRYZYSOWYCH OGÓŁEM
9	7	3	5	1	7	23
11	7	3	2	0	4	16
12	11	0	1	0	3	15
14	6	4	4	1	6	21
15	7	2	2	0	5	16

17	8	2	5	1	3	19
18	9	3	4	2	7	25

Źródło: Opracowanie własne.

W celu wyznaczenia obszaru rewitalizowanego wykonano syntetyczne zestawienie wskaźników ilustrujących natężenie i koncentrację problemów na obszarze zdegradowanym, w podziale na poszczególne jednostki funkcjonalne.

6.8 Wyznaczenie obszaru rewitalizowanego

Zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* obszar rewitalizacji może obejmować obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (problemy społeczne, gospodarcze, techniczno-strukturalne i środowiskowe), o których mowa w art. 9 ust. 1, który ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Analiza wskaźnikowa wykazała, że obszarem o najwyższej liczbie negatywnych zjawisk kryzysowych ogółem są jednostki analityczne o numerach 9, 14 i 18. Jednak z uwagi na strategiczne znaczenie pozostałych obszarów dla rozwoju lokalnego (mają wpływ na przemiany w innych częściach gminy i są bardzo ważne dla mieszkańców oraz interesariuszy całej wspólnoty lokalnej) zdecydowano, że teren rewitalizacji obejmie wszystkie jednostki z obszaru zdegradowanego. Powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosi 3 600,1 ha, co stanowi 32% powierzchni gminy Brudzew. Mając na uwadze założenie, iż zgodnie z przepisami prawa, rewitalizacją można objąć obszar co najwyżej 20% powierzchni gminy, z wyznaczonego obszaru wyeliminowane zostały tereny niezamieszkałe (poprzemysłowe, w tym powydobywcze) co spowodowało, że powierzchnia obszaru rewitalizacji wyniosła 2 050 ha i stanowi 18,2% powierzchni gminy. Spełniony zatem został wymóg, aby wielkość obszaru rewitalizowanego nie przekraczała 20% powierzchni gminy. Szacuje się, że obszar wskazany do rewitalizacji zamieszkuje 1 073 osoby, co stanowi 17,58% populacji gminy. Spełniony jest więc warunek, aby populacja obszaru rewitalizowanego nie przekraczała 30% ogółu mieszkańców gminy.

Poglądowa mapa z obszarem rewitalizacji znajduje się poniżej, mapa będąca załącznikiem do uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji znajduje się w Załączniku nr 1.

Tabela 34. Jednostki analityczne zaliczone do obszaru rewitalizowanego.

Nazwa	Liczba mieszkańców	Powierzchnia (ha)
9 (Głowy)	28	264,2
11 (Janiszew)	309	714,7
12 (Janów)	229	553,1
14 (Kozubów)	112	375,4
15 (Koźmin)	258	478,2
17 (Kuźnica Janiszewska)	101	826,6
18 (Kwiatków)	36	387,9

Gmina Brudzew	6 102	11 265,9
% przypadający na obszar rewitalizowany	17,58	32,0

Źródło: Opracowanie własne.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Ruch naturalny w gminie Brudzew w latach 2012-2021	7
Wykres 2. Ludność gminy Brudzew wg grup wiekowych oraz płci w 2021 roku	8
Wykres 3. Ludność w gminie Brudzew według ekonomicznych grup wieku w latach 2012-2021	9
Wykres 4. Bilans migracji w gminie Brudzew w latach 2012-2021	9
Wykres 5. Zameldowania i wymeldowania w gminie Brudzew w latach 2012-2021	10
Wykres 6. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w gminie Brudzew w latach 2012-2021	10
Wykres 7. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Brudzew w 2021 roku wg sekcji PKD 2007.....	11
Wykres 8. Liczba pracujących w gminie Brudzew w latach 2012-2021, w tym wg płci	13
Wykres 9. Liczba bezrobotnych w gminie Brudzew w latach 2012-2021, w tym wg płci.....	14
Wykres 10. Liczba bezrobotnych w gminie Brudzew w latach 2012-2021, w tym długotrwale bezrobotni.....	14
Wykres 11. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Brudzew w latach 2012-2021, w tym wg płci.....	15
Wykres 12. Korzystający z pomocy społecznej oraz otrzymujący zasiłek w gminie Brudzew w latach 2012-2021	16
Wykres 13. Kwoty wypłaconych świadczeń i zasiłków w gminie Brudzew w latach 2012-2021 [w tys. zł]	17
Wykres 14. Frekwencja w wyborach samorządowych w latach 2010, 2014, 2018	18
Wykres 15. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w gminie Brudzew w latach 2012-2021	23
Wykres 16. Uczniowie szkół podstawowych w gminie Brudzew w latach 2012-2021	24
Wykres 17. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w gminie Brudzew w latach 2012-2021	25
Wykres 18. Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania oraz długość czynnych sieci [km] w gminie Brudzew w latach 2012-2021	25
Wykres 19. Zasoby mieszkaniowe w gminie Brudzew w latach 2012-2021.....	26
Wykres 20. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²] w gminie Brudzew w latach 2012-2021.....	27
Wykres 21. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Brudzew w latach 2012-2020	28

SPIS TABEL

<i>Tabela 1. Ludność gminy Brudzew w latach 2012-2021</i>	<i>6</i>
<i>Tabela 2. Podmioty wg klas wielkości w gminie Brudzew w latach 2012-2021.....</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 3. Wskaźniki gospodarcze.....</i>	<i>12</i>
<i>Tabela 4. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w gminie Brudzew w latach 2012-2021.....</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 5. Instytucje kultury w gminie Brudzew w latach 2012-2021.....</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 6. Ćwiczący w klubach sportowych w gminie Brudzew w latach 2012-2020</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 7. Wykaz czynników (wskaźników) społecznych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Brudzew</i>	<i>31</i>
<i>Tabela 8. Wykaz czynników (wskaźników) gospodarczych i funkcjonalno-przestrzennych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Brudzew</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 9. Wykaz czynników (wskaźników) technicznych i środowiskowych analizowanych w procesie diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizowanego na terenie gminy Brudzew.....</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 10. Liczba mieszkańców w analizowanych jednostkach przestrzennych gminy Brudzew oraz powierzchnia obszarów.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 11. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – sytuacja demograficzna*.....</i>	<i>35</i>
<i>Tabela 12. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – rynek pracy*</i>	<i>36</i>
<i>Tabela 13. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – pomoc społeczna* .</i>	<i>38</i>
<i>Tabela 14. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – kultura*</i>	<i>41</i>
<i>Tabela 15. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – przestępczość*.....</i>	<i>42</i>
<i>Tabela 16. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*</i>	<i>44</i>
<i>Tabela 17. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*.....</i>	<i>45</i>
<i>Tabela 18. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego*</i>	<i>46</i>
<i>Tabela 19. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cz. 1*.....</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 20. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cz. 2*.....</i>	<i>48</i>
<i>Tabela 21. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego.....</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 22. Jednostki administracyjne zaliczone do obszaru zdegradowanego</i>	<i>53</i>
<i>Tabela 23. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – sytuacja demograficzna*.....</i>	<i>54</i>
<i>Tabela 24. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – rynek pracy*</i>	<i>54</i>

<i>Tabela 25. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – pomoc społeczna*.</i>	55
<i>Tabela 26. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – kultura*</i>	56
<i>Tabela 27. Czynniki społeczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego – przestępczość*</i>	56
<i>Tabela 28. Czynniki gospodarcze służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*</i>	57
<i>Tabela 29. Czynniki funkcjonalno-przestrzenne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*</i>	58
<i>Tabela 30. Czynniki techniczne służące wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego*</i>	58
<i>Tabela 31. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cz. 1*</i>	59
<i>Tabela 32. Czynniki środowiskowe służące wyznaczeniu obszaru zdegradowanego – cz. 2*</i>	60
<i>Tabela 33. Syntetyczne zestawienie liczby wskaźników obrazujących zjawiska kryzysowe, służących wyznaczeniu obszaru rewitalizowanego</i>	60
<i>Tabela 34. Jednostki analityczne zaliczone do obszaru rewitalizowanego.</i>	61

ZAŁĄCZNIKI

Rysunek 1. Obszar rewitalizacji.

Źródło. Opracowanie własne.